1	Exposition Of The Impact Of Vedic Philosophy On Walt Whitman's Poetry	Prof.D.A.Mehta	English	Indian Ethos	2016	2249-4324

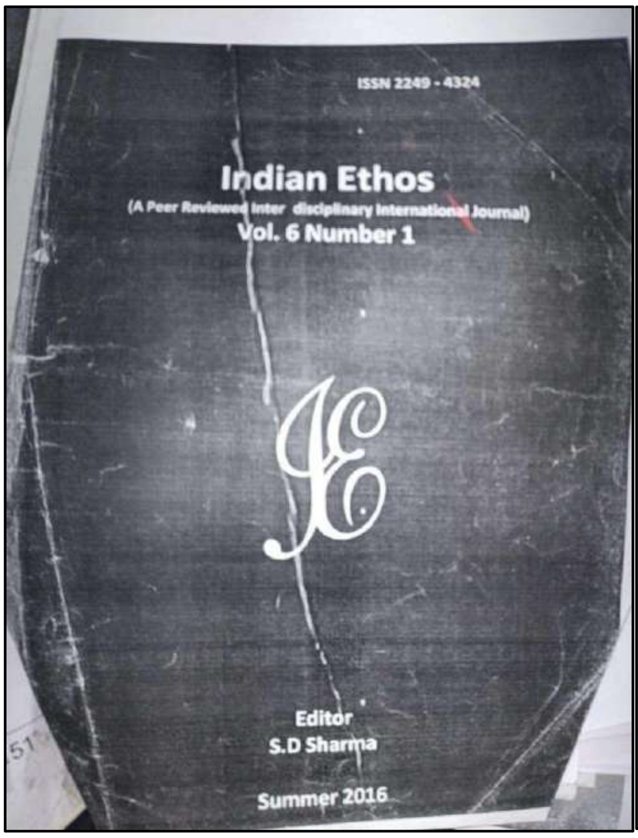

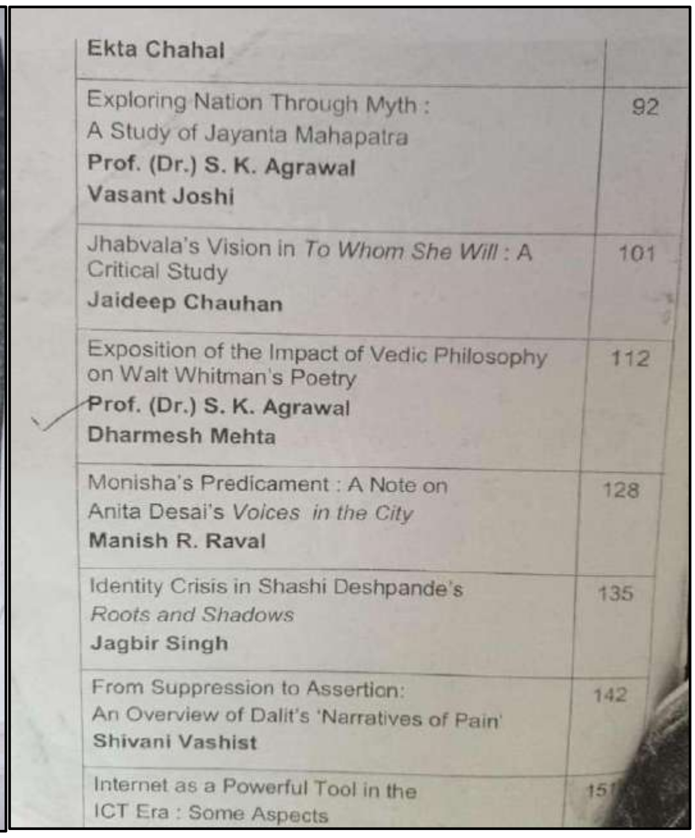

Ekta Chahal	
Exploring Nation Through Myth : A Study of Jayanta Mahapatra **Prof. (Dr.) S. K. Agrawal** **Vasant Joshi**	92
Jhabvala's Vision in *To Whom She Will* : A Critical Study **Jaideep Chauhan**	101
Exposition of the Impact of Vedic Philosophy on Walt Whitman's Poetry **Prof. (Dr.) S. K. Agrawal** **Dharmesh Mehta**	112
Monisha's Predicament : A Note on Anita Desai's *Voices in the City* **Manish R. Raval**	128
Identity Crisis in Shashi Deshpande's *Roots and Shadows* **Jagbir Singh**	135
From Suppression to Assertion: An Overview of Dalit's 'Narratives of Pain' **Shivani Vashist**	142
Internet as a Powerful Tool in the ICT Era : Some Aspects	15[illegible]

2	Wedanta & Walt Whitman : A Criteque	Prof.D.A.Mehta	English	Indian Ethos	2016	2249-4324

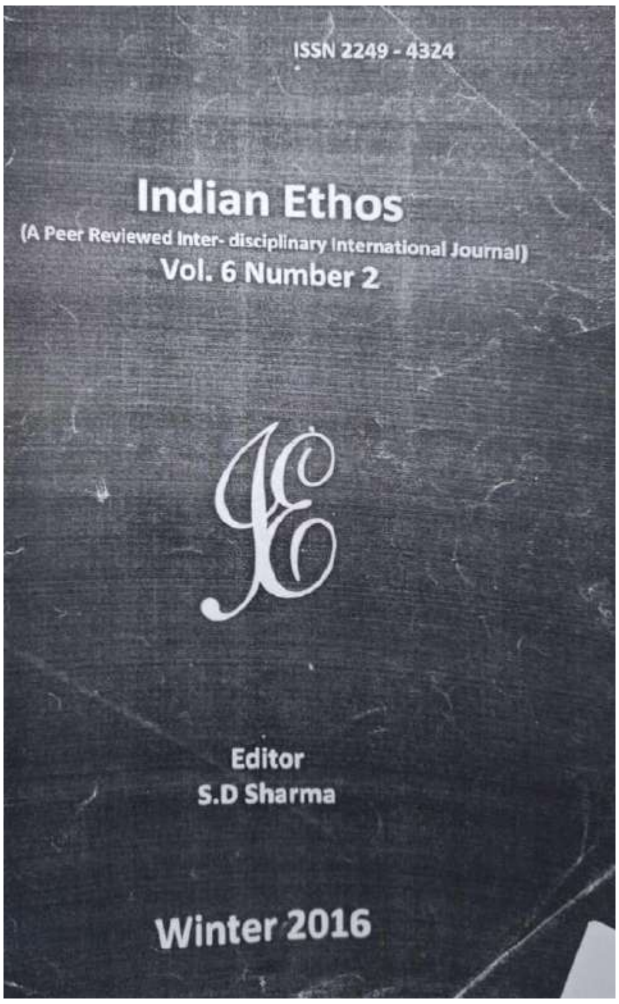

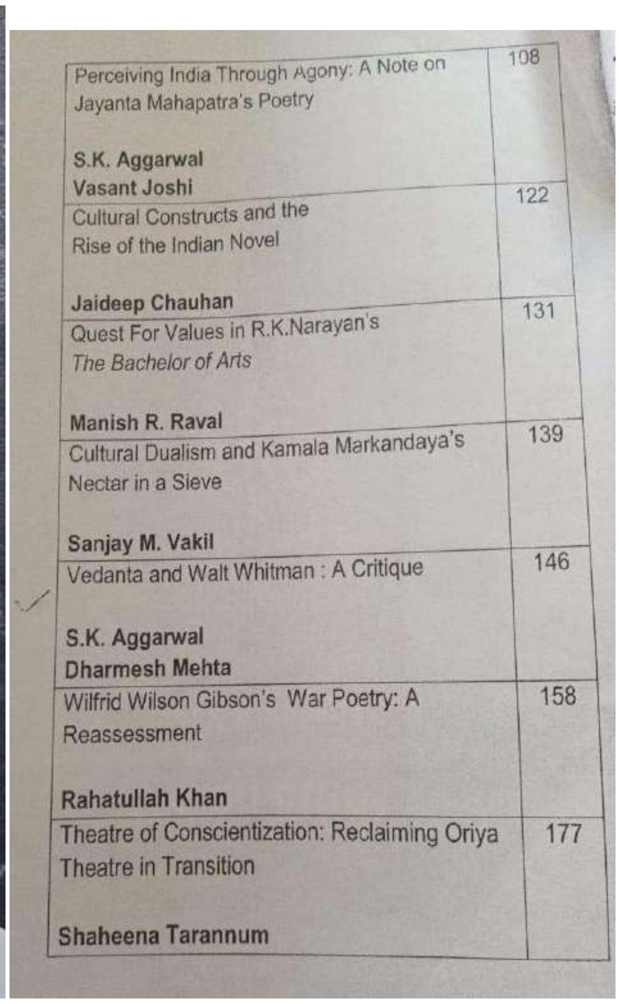

Perceiving India Through Agony: A Note on Jayanta Mahapatra's Poetry S.K. Aggarwal Vasant Joshi	108
Cultural Constructs and the Rise of the Indian Novel Jaideep Chauhan	122
Quest For Values in R.K.Narayan's *The Bachelor of Arts* Manish R. Raval	131
Cultural Dualism and Kamala Markandaya's Nectar in a Sieve Sanjay M. Vakil	139
Vedanta and Walt Whitman : A Critique S.K. Aggarwal Dharmesh Mehta	146
Wilfrid Wilson Gibson's War Poetry: A Reassessment Rahatullah Khan	158
Theatre of Conscientization: Reclaiming Oriya Theatre in Transition Shaheena Tarannum	177

3	Role Of Information & Communication Technology In Modern Era	M.H.Desai	Library & Int.Science	Research Guru	2016	2349-266X

Research Guru

Online Journal of Multidisciplinary subjects (ISSN : 2349-266X)

www.researchguru.net

Indexed With

DRJI

Academic Resource Index ResearchBib

I2OR

Volume-10, Issue-3, December-2016

Website-www.researchguru.net

Email Id-researchguru125@gmail.com

International Innovative Journal Impact Factor (IIJIF)

Impact Factor : 2.013

EDITOR-IN-CHIEF

Dr. K. G. PATEL

HEAD & P.G. IN CHARGE HISTORY DEPARTMENT, M. N. COLLEGE VISNAGAR, GUJARAT, INDIA

Mo. : 9427177118

EXECUTIVE-EDITOR

Mr. RAKESHKUMAR S. PATEL

AT-RAMPURA KUVAYDA, PO-NAVADEVPURA, TA-VIJAPUR, DIST-MAHESANA, NORTH GUJARAT, INDIA

Mo. : 9723871987

No.	Name of The Title	Author	Subject	Page No.
11	Assessment of Macro and Micronutrients in Soils from Sami Taluka, Dist. Patan Area,Gujarat, India	Akash D. Joshi Akshay K. Patel Upendra R. Patel Pradhuman A. Parmar	Chemistry	79 TO 94
12	Studies of physicochemical parameters of different soil samples of Visnagar Taluka, Mehsana district	Ravi D. Parekh Anand A. Patel Upendra R. Patel Pradhuman A. Parmar	Chemistry	95 TO 112
13	Studies on Some Physicochemical Parameters of Soil Samples in Santalpur Taluka, Dist.Patan, Gujarat, India	Devdatt J. Patel Pradhuman A. Parmar Upendra R. Patel	Chemistry	113 TO 132
14	Physico-Chemical Characterization of farmland Soil used in some villages of Radhanpur Taluka. Dist :Patan (Gujarat) India	Chirag R. Chaudhary Dinesh S.Chaudhari Upendra R. Patel Pradhuman A. Parmar	Chemistry	133 TO 152
15	Analysis of Macro and Micronutrients in villages of Vadagam Taluka, Banaskantha (Gujarat) India	Jasmini A. Patel Kinjal B. Chaudhary Pradhuman A. Parmar Upendra R. Patel	Chemistry	153 TO 172
16	सर्वेश्वर का काव्य-लोक	Dr.B.K.Rohit	Hindi	173 TO 181
17	સમૂહ-માધ્યમોની યુવતીઓનાં વિકાસ પર થતી અસરો	Bhagyshree J.Rajput	Sociology	182 TO 190
18	વૈશ્વિક હરીફાઈમાં ભારતની સ્થિતિ	Prof.M.C.Patel	Economics	191 TO 200
19	આધુનિક યુગમાં માહિતી અને પ્રત્યાયન ટેકનોલોજીની ભૂમિકા	M.H.Desai Dr.U.A.Patel	Lib.Sci.	201 TO 208
20	મહિલાઓની સ્વનિર્ભરતા વડે સર્વસમાવેશી વિકાસ	Dr.Lilaben M.Swami	Economics	209 TO 214
21	શારીરિક હલનચલનશાસ્ત્ર અને તેની વિશિષ્ટ કાર્યપદ્ધતિ	Prof.M.G.Patel	Biology	215 TO 220
22	ભારતમાં ઉચ્ચ શિક્ષણ એક અભ્યાસ	Dr.Rameshkumar R.Patel	History	221 TO 224
23	ઉચ્ચ શિક્ષણ વ્યવસ્થા અને તેના સુજાવો	Dr.Sureshkumar C.Patel	History	225 TO 230
24	ગુજરાતમાં સાહિત્ય અને જૈનધર્મના ક્ષેત્રે હેમચંદ્રાચાર્યનું પ્રદાન	Dr.K.G.Patel	History	231 TO 234
25	ગાયકવાડ કાલીન શ્રીમંત ફતેહસિંહરાવ સાર્વજનિક પુસ્તકાલય	Prof.Dr.H.K.Panchal	History	235 TO 239

આધુનિક યુગમાં માહિતી અને પ્રત્યાયન ટેકનોલોજીની ભૂમિકા

શ્રી મગનભાઇ એચ. દેસાઇ

પીએચડી સ્ટુડન્ટ, રાય યુનિવર્સીટી, અમદાવાદ

ડો. ઉમેશ એ. પટેલ

સરદાર વલ્લભભાઈ પટેલ ઇન્સ્ટીટ્યુટ ઓફ ટેકનોલોજી, વાસદ

- પ્રસ્તાવના :

૨૦મી સદીના ઉત્તરાર્ધમાં વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી ક્ષેત્ર કલ્પનાતીત સંશોધનો થયા, જેનાથી સમગ્ર માનવ પ્રભાવિત થયું. માહિતી ટેકનોલોજી અને પ્રકાશન ક્ષેત્રના આવિષ્કારે દરેક ક્ષેત્રમાં પરિવર્તન આણ્યું તેથી ગ્રંથાલય અને માહિતી કેન્દ્રો પણ માહિતી અને પ્રત્યાયન ટેકનોલોજીના આગમનથી ગ્રંથાલય અને માહિતી કેન્દ્રોની વિધિ – વિધાનમાં પરિવર્તન આવ્યાં છે.

વિજ્ઞાન ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રે થઇ રહેલા સતત આમૂલ પરિવર્તન પામતી ગ્રંથાલય પ્રત્યાયન અને પ્રૌદ્યોગિક પધ્ધતિ પ્રશસ્ય છે. વિકાસને કારણે સમાજનો સામાજિક અને આર્થિક વિકાસ યથોચિત થયો છે. પરિણામે પ્રકાશન ક્ષેત્રે પણ સતત વૃધ્ધિ થયા કરે છે. આમ નવી માહિતીનું સર્જન સતત શીધ્રાતિ શીધ્ર અને વિપુલ પ્રમાણમાં થયા જ કરે છે. આ પરિસ્થિતિ માટે વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીને આભારી છે . કોમ્પ્યુટરની શોધથી અદ્યતન વિકાસ દ્વારા વૃધ્ધિ પામતી માહિતીના વ્યવસ્થિકરણની વ્યવહારિક પ્રક્રિયાને સરળ કરવાની આશા જન્મી છે. આમ કરવટ બદલતી ગ્રંથાલયલક્ષી સેવાઓમાં કોમ્પ્યુટરના ઉપયોગથી માહિતીનો સંગ્રહ અને પુનઃ પ્રાપ્તિની પ્રક્રિયામાં સરળતા તથા સતત ગતિશીલતા આવી છે. આજના વિકસતા યુગમાં ગ્રંથાલક્ષી અને પ્રૌધોગિક ટેકનોલોજી ગ્રંથાલય અને માહિતી કેન્દ્રોનાં કાર્યોમાં મહત્વનો ભાગ ભજવે છે.

- માહિતી એટલે શું ?
- કોઇ વિષય સંબંધિત સત્યોને કહે છે. - જે બીકર
- માહિતી એટલે સાચી સમજ. - હેલપ્રિન
- માહિતી એટલે સંદેશાની પ્રાપ્તિ. - નીલમ ધન
- માહિતીએ રજુઆત સત્યો અથવા આકૃતિઓનું સંકલન હોય છે. - હોફ઼ મેન

4	Consortia Benefits & Important Tool For Present Lib.Consurtium	M.H.Desai	Library & Int.Science	The International Journal Of Social Science & Linguistics	2016	2319-2755

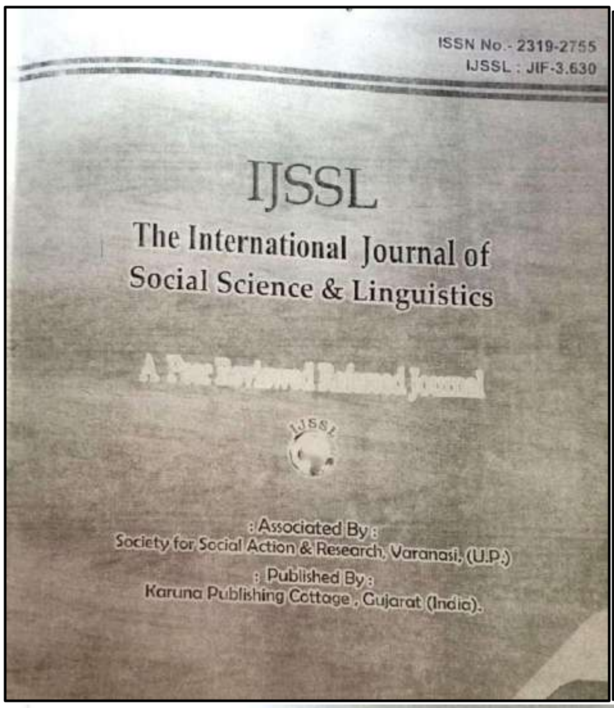

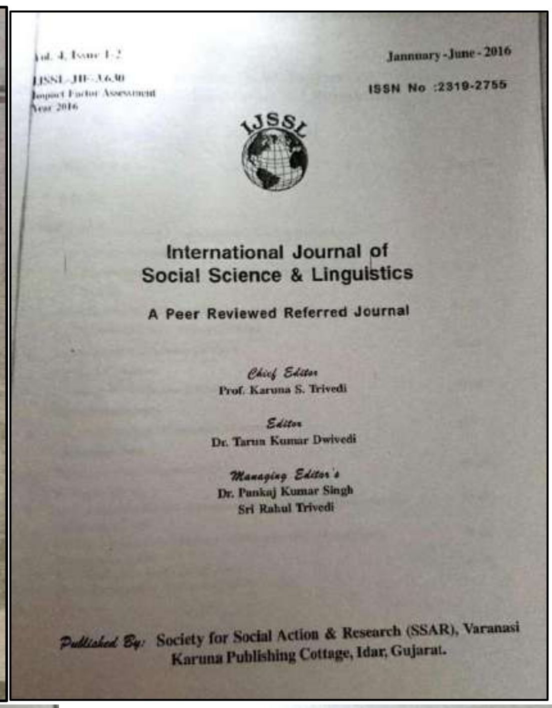

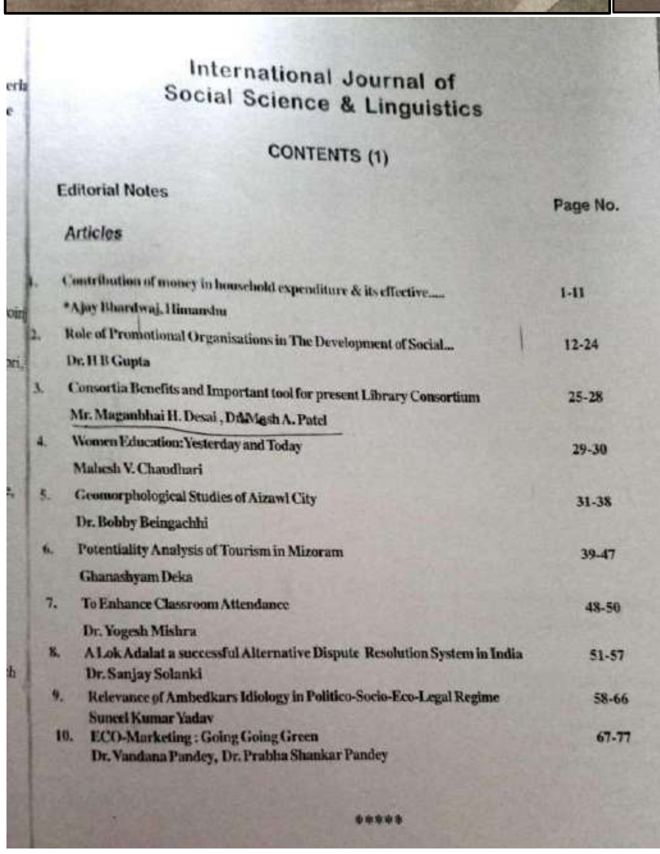

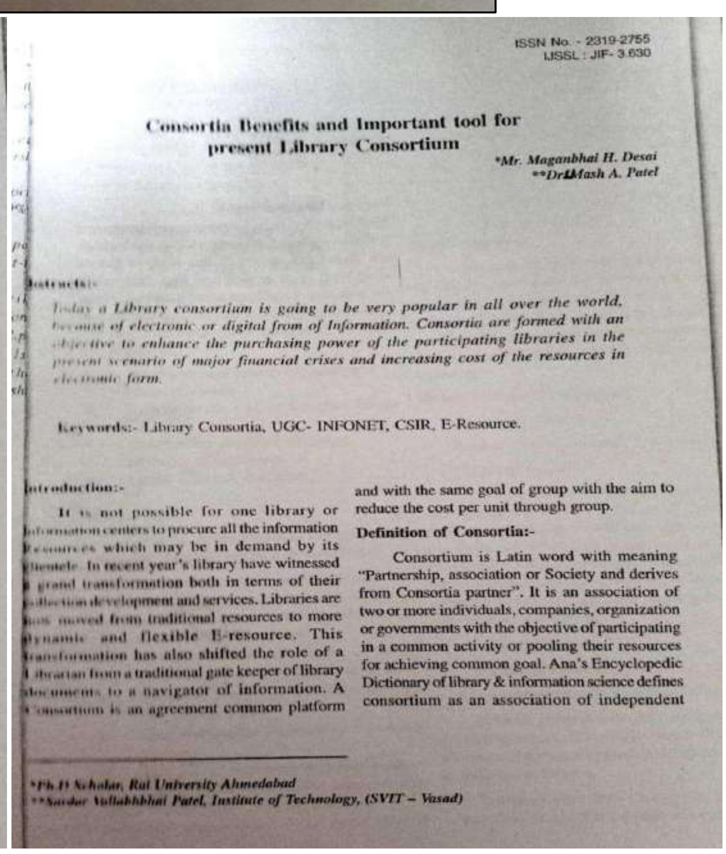

5	Kanthsampada	Dr.P.R.Patel	Gujarati	South Gujarat Na Adivasiona Loksahity & Sanskrutik Vimarsh	2016

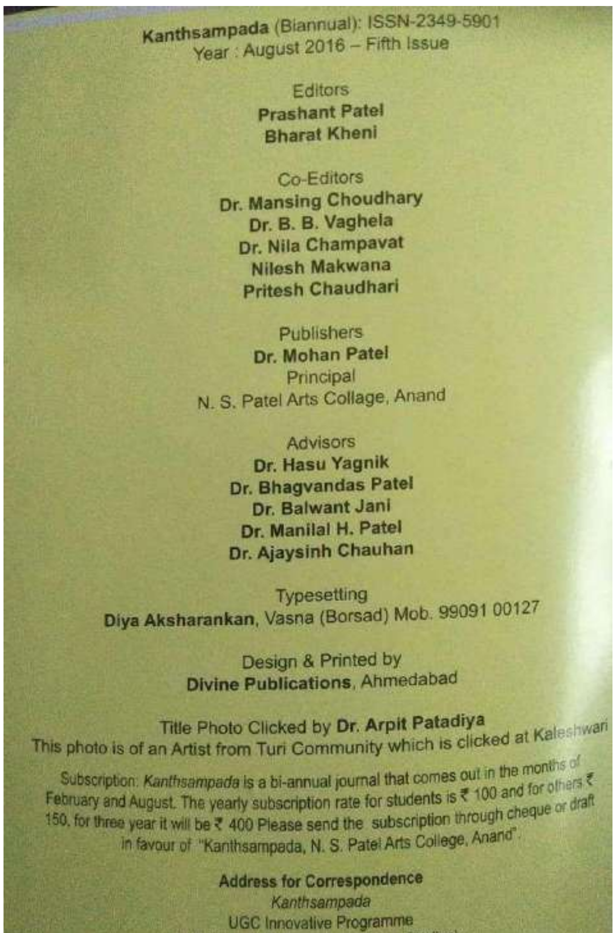

Kanthsampada (Biannual): ISSN-2349-5901
Year : August 2016 – Fifth Issue

Editors
Prashant Patel
Bharat Kheni

Co-Editors
Dr. Mansing Choudhary
Dr. B. B. Vaghela
Dr. Nila Champavat
Nilesh Makwana
Pritesh Chaudhari

Publishers
Dr. Mohan Patel
Principal
N. S. Patel Arts Collage, Anand

Advisors
Dr. Hasu Yagnik
Dr. Bhagvandas Patel
Dr. Balwant Jani
Dr. Manilal H. Patel
Dr. Ajaysinh Chauhan

Typesetting
Diya Aksharankan, Vasna (Borsad) Mob. 99091 00127

Design & Printed by
Divine Publications, Ahmedabad

Title Photo Clicked by **Dr. Arpit Patadiya**
This photo is of an Artist from Turi Community which is clicked at Kaleshwari

Subscription: *Kanthsampada* is a bi-annual journal that comes out in the months of February and August. The yearly subscription rate for students is ₹ 100 and for others ₹ 150, for three year it will be ₹ 400 Please send the subscription through cheque or draft in favour of "Kanthsampada, N. S. Patel Arts College, Anand".

Address for Correspondence
Kanthsampada
UGC Innovative Programme

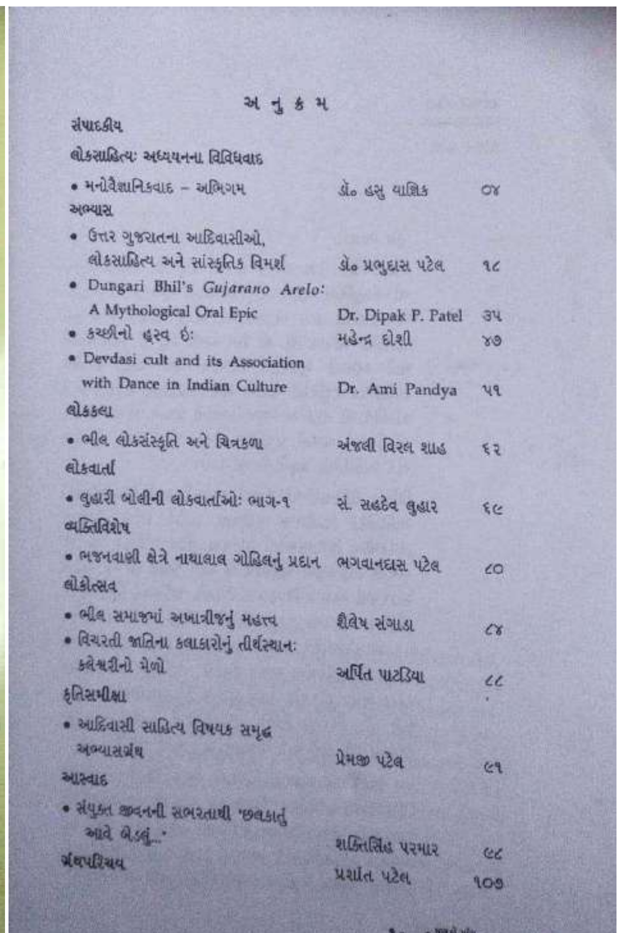

અ નુ ક્ર મ

સંપાદકીય

લોકસાહિત્ય: અધ્યયનના વિવિધવાદ
• મનોવૈજ્ઞાનિકવાદ – અભિગમ — ડૉ. હસુ યાજ્ઞિક — ૦૪

અભ્યાસ
• ઉત્તર ગુજરાતના આદિવાસીઓ, લોકસાહિત્ય અને સાંસ્કૃતિક વિમર્શ — ડૉ. પ્રભુદાસ પટેલ — ૧૮
• Dungari Bhil's *Gujarano Arelo:* A Mythological Oral Epic — Dr. Dipak P. Patel — ૩૫
• કચ્છીનો હ્રસ્વ ઇ: — મહેન્દ્ર દોશી — ૪૭
• Devdasi cult and its Association with Dance in Indian Culture — Dr. Ami Pandya — ૫૧

લોકકલા
• ભીલ લોકસંસ્કૃતિ અને ચિત્રકળા — અંજલી વિરલ શાહ — ૬૨

લોકવાર્તા
• લુહારી બોલીની લોકવાર્તાઓ: ભાગ-૧ — સં. સહદેવ લુહાર — ૬૯

વ્યક્તિવિશેષ
• ભજનવાણી ક્ષેત્રે નાથાલાલ ગોહિલનું પ્રદાન — ભગવાનદાસ પટેલ — ૮૦

લોકોત્સવ
• ભીલ સમાજમાં અખાત્રીજનું મહત્ત્વ — શૈલેષ સંગાડા — ૮૪
• વિચરતી જાતિના કલાકારોનું તીર્થસ્થાન: કલેશ્વરીનો મેળો — અર્પિત પાટડિયા — ૮૮

કૃતિસમીક્ષા
• આદિવાસી સાહિત્ય વિષયક સમૃદ્ધ અભ્યાસગ્રંથ — પ્રેમજી પટેલ — ૯૧

આસ્વાદ
• સંપૃક્ત જીવનની સભરતાથી 'છલકાતું આવે બેડલું...' — શક્તિસિંહ પરમાર — ૯૮

ગ્રંથપરિચય — પ્રશાંત પટેલ — ૧૦૭

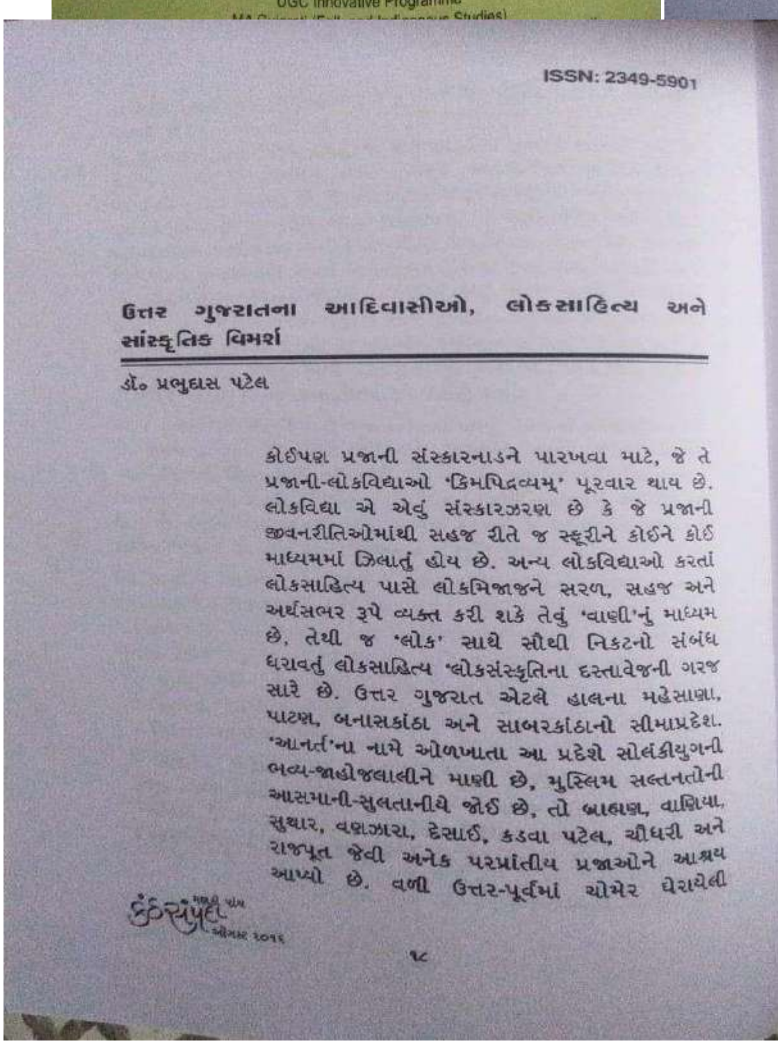

ISSN: 2349-5901

ઉત્તર ગુજરાતના આદિવાસીઓ, લોકસાહિત્ય અને સાંસ્કૃતિક વિમર્શ

ડૉ. પ્રભુદાસ પટેલ

કોઈપણ પ્રજાની સંસ્કારનાડને પારખવા માટે, જે તે પ્રજાની-લોકવિદ્યાઓ 'કિમપિદ્રવ્યમ્' પૂરવાર થાય છે. લોકવિદ્યા એ એવું સંસ્કારઝરણ છે કે જે પ્રજાની જીવનરીતિઓમાંથી સહજ રીતે જ સ્ફૂરીને કોઈને કોઈ માધ્યમમાં ઝિલાતું હોય છે. અન્ય લોકવિદ્યાઓ કરતાં લોકસાહિત્ય પાસે લોકમિજાજને સરળ, સહજ અને અર્થસભર રૂપે વ્યક્ત કરી શકે તેવું 'વાણી'નું માધ્યમ છે, તેથી જ 'લોક' સાથે સૌથી નિકટનો સંબંધ ધરાવતું લોકસાહિત્ય 'લોકસંસ્કૃતિના દસ્તાવેજની ગરજ સારે છે. ઉત્તર ગુજરાત એટલે હાલના મહેસાણા, પાટણ, બનાસકાંઠા અને સાબરકાંઠાનો સીમાપ્રદેશ. 'આનર્ત'ના નામે ઓળખાતા આ પ્રદેશે સોલંકીયુગની ભવ્ય-જાહોજલાલીને માણી છે, મુસ્લિમ સલ્તનતોની આસમાની-સુલતાનીયે જોઈ છે, તો બ્રાહ્મણ, વાણિયા, સુથાર, વણઝારા, દેસાઈ, કડવા પટેલ, ચૌધરી અને રાજપૂત જેવી અનેક પરપ્રાંતીય પ્રજાઓને આશ્રય આપ્યો છે. વળી ઉત્તર-પૂર્વમાં ચોમેર ઘેરાયેલી

6	Kubja - Nutan Arthbodhni Uttm Rachana	Dr.P.R.Patel	Gujarati	Tadarth	2016	2278-4640

છૂટક નકલ : ₹ ૧૫/-
ISSN 2278 - 4640 Tadarthya
Published on 29th of Every Month

તાદર્થ્ય

વર્ષ : ૧૧, અંક : ૪, સપ્ટેમ્બર - ૨૦૧૬

આદ્યતંત્રી : ડો. મફત ઓઝા

તંત્રી
સવિતાબહેન મફતભાઈ ઓઝા
એમ-૨૯/૨૪૯, વિદ્યાનગર ફ્લેટ્સ, હિંમતલાલ પાર્ક પાસે,
આંબાવાડી, અમદાવાદ ૩૮૦ ૦૧૫ ★ ફોન : ૨૬૭૪૫૧૯૩

અનુક્રમણિકા

૪. ગઝલ
હસમુખ મઢીવાળા
૭. ગીત
જગદીપ ઉપાધ્યાય
૮. બે ગઝલ
સુધીર પટેલ
૧૦. બે ગીત
ઈસુભાઈ ગઢવી.
૧૨. કાવ્યનુવાદ
મૂ. કવિ. શ્રી પ્રસુન જોશી
અનુ. ડો. રજનીકાન્ત એસ. શાહ
૧૩. ગુફાવાર્તા
વિશાલ ભાદાણી
૧૭. ધનસુખલાલ મહેતાથી જયશ્રી ચૌધરી : દક્ષિણ ગુજરાતના વાર્તાકારો
જગદીશ કંથારીઆ
૨૩. 'કુબ્જા' : નૂતન અર્થબોધની ઉત્તમ રચના
ડો. પ્રભુદાસ આર. પટેલ
૩૧. 'આકાશનું અજવાળું' : કવિ શ્રી સતીશ ડણાકનો વિશિષ્ટ કાવ્યોન્મેષ
કુમારજૈમિની શાસ્ત્રી.
૪૧. બે નવલિકાઓ : નારીની કથા અને વ્યથા
માનસી પરીખ
૪૩. ભારતીય ગ્રામતળનાં તત્ત્વોનું નિરૂપણ : 'માટી અને મોભ'
પ્રા. જિગ્નેશકુમાર એમ. ઠક્કર
૪૭. 'ડર' વાર્તાસંગ્રહમાં ભાષાકર્મ
ડો. મહેશ પ્રજાપતિ

'કુબ્જા' : નૂતન અર્થબોધની ઉત્તમ રચના

ડો. પ્રભુદાસ આર. પટેલ...

'કુબ્જા' તેના વિષયવસ્તુ, નિરૂપણરીતિ, પાત્રવિધાન, નાટ્યક્ષમતા અને નૂતન અર્થબોધની દૃષ્ટિએ 'પ્રાચીના'ની ઉત્તમ પદ્યરૂપક કૃતિ છે. કાલિદાસ અને શેક્સપિયર જેવા અનેક સર્જકોએ પ્રાચીન-લોકખ્યાત વિષયવસ્તુનો વિનિયોગ કરીને ઉત્તમ રચનાઓ વિશ્વસાહિત્યને ભેટ ધરી છે, પણ કહેવું જોઈએ કે કોઈ સાહિત્યકૃતિ માત્ર ને માત્ર ઉત્તમ વિષયવસ્તુ પસંદગીથી જ ઉત્તમ નથી બની જતી, પરંતુ તેમાં સર્જકનો દૃષ્ટિકોણ કળામય રૂપે આવિષ્કૃત થયો હોય ત્યારે જ ભાવકપ્રિય બની રહે છે. આમ, સાહિત્યકૃતિમાં નિરૂપ્ય વિષય કરતાં અભિવ્યક્તિનું મૂલ્ય સવિશેષ છે. પ્રાચીન કૃતિઓ સમયે સમયે સર્જકોને ઉત્ખનન કરવા પ્રેરે છે અને સર્જકના નૂતન દૃષ્ટિકોણને લીધે ઉત્તમ સાહિત્યકૃતિ સાંપડતી હોય છે.

ઉમાશંકર જોશી કૃત 'પ્રાચીના'નાં પદ્યરૂપકો પણ મહાભારત, જાતકકથા અને ભાગવતના વિષયવસ્તુ આધારે રચાયાં છે. આ પદ્યરૂપકો પૈકી મેં 'કુબ્જા'ને કેન્દ્રમાં રાખી તેનાં વિષયવસ્તુ, પાત્રવિધાન, નાટ્યક્ષમતા અને નૂતન અર્થબોધની દૃષ્ટિએ ચર્ચવાનો ઉપક્રમ સેવ્યો છે.

'કુબ્જા'નું વિષયવસ્તુ ભાગવતની કુબ્જાની કૃષ્ણપ્રીતિ પર આધારિત છે, પરંતુ કવિની મૌલિક પાત્રયોજના અને આકર્ષક વસ્તુવિધાનને લીધે નૂતન અર્થબોધની રચના બની રહે છે.

ભાગવતની કથા મુજબ ગોકુળથી મથુરા જતાં કૃષ્ણ અને બલરામ અનેક પરાક્રમો કરે છે અને રસ્તામાં કંસની દાસી કુબ્જા ભેટી જતાં તે સેવાભાવે તેમને ચંદનનો લેપ કરી આપે છે. તેના બદલામાં કૃષ્ણ કુબ્જાનું કુબ્જાપણું દૂર કરે છે. પરંતુ કૃષ્ણ સ્પર્શે પ્રમદોત્તમા બની ઊઠેલી કુબ્જા કૃષ્ણને પોતાના ઘરે નિમંત્રે છે. કૃષ્ણ પોતાનું કામ સિદ્ધ થયે તેના ઘરે મળવાનું વરદાન આપી વિદાય લે છે. આમ, મૂળ કથાનકમાં કુબ્જા કૃષ્ણ પાસે ક્ષુદ્ર વસ્તુ માગે છે. પરંતુ ઉમાશંકર જોશીના 'કુબ્જા'માં સર્જકીય કલ્પનાએ કેવું પરિમાણ નિપજાવ્યું છે તે જોઈએ.

7	2022	Dr.P.R.Patel	Gujarati	SHABDSAR	2016	2249-2933

આનુપૂર્વી

- એક એ શબ્દ : યોસેફ મેકવાન ૩
- પાણીની સાંકળ : જિતેન્દ્ર પ્રજાપતિ ૩
- પ્રશ્ન (નઝમ સૉનેટ) : પરાજિત ડાભી ૩
- એણે જોયું તો... : પ્રફુલ્લ રાવલ ૫
- પીટર ચાયકોવ્સ્કીની અદૃશ્ય પ્રેરણામૂર્તિ : નાદેઝદા : યશેશ દવે ૧૦
- પ્રાકૃતિક સંવાદિતા અને સૌંદર્યલીન ભવ્યતાના સ્થપતિ ૧૬
  શ્રી બાલકૃષ્ણ દોશી : નિસર્ગ આહીર
- વિદ્યાકરરચિત સુભાષિતરત્નકોશ : વિજય પંડ્યા ૩૭
- એક એક ડાળખી નિશાળ : અજય સોની ૪૨
- લોહીની સગાઈ : મા અને માનવતાનું સત્ય : ભીમજી ખાચરિયા ૪૫
- 'ઈ.સ.૨૦૨૨' : પ્રભુદાસ પટેલ ૫૪
- નારીવાદ અને 'મીરાં યાજ્ઞિકની ડાયરી' : ડૉ. નયના આંટાળા ૬૦
- આ અંકના શબ્દધર ૬૪

'ઈ.સ.૨૦૨૨'

- પ્રભુદાસ પટેલ

(યુદ્ધ-સત્તાભૂખ્યાં રાષ્ટ્રોની કરુણ ભાવિ નિયતિનું સબળ નાટ્ય પરિમાણ)

નાટ્યકર્મી-રંગકર્મી પરેશ નાયક દ્વારા વીસમી સદીના છેલ્લા બે દાયકામાં રચાયેલાં 'ફારગતી', 'ચક્રવાત', 'છાનું છપનું' અને 'ઈ.સ.૨૦૨૨' જેવાં દીર્ઘનાટકો ૨૦૧૩માં પ્રગટ થયાં છે. જે પૈકી 'ઈ.સ.૨૦૨૨' દીર્ઘનાટક તેના નૂતન કલ્પનાજન્ય વિષયવસ્તુ અને સબળ નાટ્યસંરચના ઉભયની દૃષ્ટિએ સ્પર્શી જાય તેવી રચના છે. આ રચનાનું નાટ્યવસ્તુ વિશ્વનાં સત્તા-અર્થ અને યુદ્ધભૂખ્યાં રાષ્ટ્રજૂથોની કરુણભાવિ નિયતિને તથા બચેલા બે પુરુષોની સ્ત્રીશોધને પડછે પુનઃસર્જન માટેની મથામણને તાગે છે.

ઈ.સ.૨૦૨૨માં વિશ્વનાં ત્રણ રાષ્ટ્રજૂથોએ એકબીજાનો નાશ કરવાના પ્રયોગમાં અકસ્માતે દિનેશ અને આલ્બર્ટ બે જ જણા બચી ગયા છે. તે બંનેની તલાશ છે એક સ્ત્રીની ! યુદ્ધની ભયાનકતાના આ બંને સાક્ષીઓ દોઢેક મહિનાની રઝળપાટ પછી, એકબીજાને મળ્યા છે. તેઓ ધીરે ધીરે આઘાતમાંથી બહાર આવે છે અને શોધને અંતે મળનારી સ્ત્રી માટે શરત લગાવે છે. આમ, યુદ્ધની ભયાનકતા અને સ્ત્રીશોધ એ નાટકનું મુખ્ય કથાનક છે. 'યુદ્ધ' એ અહીં વિસર્જનની અર્થછાયાનું દ્યોતક તો 'સ્ત્રીશોધ' એ 'સર્જન'નું ઇંગિત બની રહે છે.

દ્વિઅંકી એવી આ રચનાનો પ્રથમ અંક એક દૃશ્ય તો બીજો અંક બે દૃશ્યો રૂપે સાંપડે છે. નાટકનાં બંને પુરુષપાત્રોને નાટ્યકારે પ્રથમ અંકમાં જ ભેગાં કરી, અણુયુદ્ધની માનવજાત પરની ભયંકર અસર અને પાત્રોની એકલતાજન્ય મનોદશા તથા શાશ્વતી ભૂખ માટેની તલબને સબળ નાટ્યકલા દ્વારા મૂર્ત કરી છે.

પ્રથમ અંક માત્ર એક જ દૃશ્ય રૂપે આકાર પામ્યો છે. દૃશ્યારંભે જ દિગ્દર્શકની સૂઝથી નાટ્યસૂચિ અપાઈ છે, જે દરિયાકિનારાનું વાતાવરણ ખડું કરવાની સાથોસાથ યુદ્ધપ્રલય પછીના સમયમાં પ્રબલ સ્ત્રીલાલસા અને એકલતાજન્ય મનઃસ્થિતિમાં

8	Ekankikar Umashankar Joshi	Dr.P.R.Patel	Gujarati	Vidhyapith	2016	0976-5794

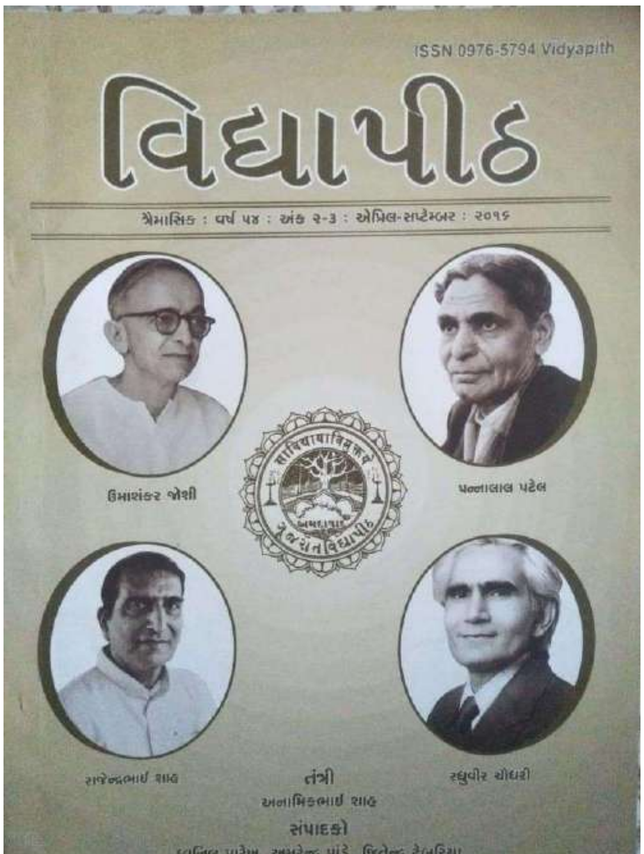

અનુક્રમણિકા

ઉમાશંકર જોશી (૩જો જ્ઞાનપીઠ પુરસ્કાર, ૧૯૬૭)
૧. પૃથ્વીના કવિ : ઉમાશંકર જોશી - રાજેશ પંડ્યા ૨
૨. ઉમાશંકર જોશીનાં સોનેટ - સમીર ભટ્ટ ૧૨
૩. ઉમાશંકર જોશીનાં ગીતો - નિયતિ અંતાણી ૧૯
૪. ઉમાશંકર જોશીની વાર્તાકલા - ગુણવંત વ્યાસ ૨૫
૫. એકાંકીકાર ઉમાશંકર જોશી - પ્રભુદાસ પટેલ ૩૩
૬. નિબંધકાર: ઉમાશંકર જોશી - જગદીશ કંથારીઆ ૩૭
૭. ઉમાશંકર જોશીની વિવેચના - શિરીષ પંચાલ ૪૨
૮. ઉમાશંકર જોશીનું સાહિત્યિક પત્રકારત્વ - રમણ સોની ૭૦
૯. ઉમાશંકરની અનુવાદપ્રવૃત્તિ - દર્શના ધોળકિયા ૭૫
પન્નાલાલ પટેલ (૨૧મો જ્ઞાનપીઠ પુરસ્કાર, ૧૯૮૫)
૧૦. પન્નાલાલ પટેલની લઘુનવલો - નરેશ વેદ ૮૦
૧૧. પન્નાલાલ પટેલની નવલકથાઓમાં સામાજિકતા - દીપક રાવલ ૯૧
રાજેન્દ્ર શાહ (૩૭મો જ્ઞાનપીઠ પુરસ્કાર, ૨૦૦૧)
૧૨. રાજેન્દ્ર શાહની સોનેટ કવિતા - હર્ષદ ત્રિવેદી ૯૮
રઘુવીર ચૌધરી (૫૧મો જ્ઞાનપીઠ પુરસ્કાર, ૨૦૧૫)
૧૩. રઘુવીર ચૌધરીની નવલકથામાં સામાજિક ચેતના : એક અભ્યાસ - સેજલ શાહ ૧૦૭
૧૪. 'રુદ્રમહાલય' થી 'સોમતીર્થ' - ભરત મહેતા ૧૧૬
૧૫. સામા પૂરના પ્રવાસી (રઘુવીર ચૌધરીની વાર્તાકળા વિશે) - નરેશ શુક્લ ૧૨૬
૧૬. રઘુવીર ચૌધરીનું કવિ-વ્યક્તિત્વ - મણિલાલ હ.પટેલ ૧૩૪
૧૭. રઘુવીર ચૌધરીના એકાંકીઓ વિશે- - મીનલ દવે ૧૪૧
૧૮. રેખાચિત્રકાર રઘુવીર ચૌધરી - જિતેન્દ્ર મેકવાન ૧૪૭
૧૯. રઘુવીર ચૌધરીનુ વિવેચનકાર્ય : નિરીક્ષણો અને તારણો - બળવંત જાની ૧૫૭

Vidyapith (ISSN 0976-5794) Vol. 2 (2016): Pages 33-36

એકાંકીકાર ઉમાશંકર જોશી

- પ્રભુદાસ પટેલ

સાહિત્યનાં એકાધિક સ્વરૂપોમાં સફળ કલમયાત્રા કરનાર સમર્થ સર્જક ઉમાશંકર જોશી પાસેથી 'સાપના ભારા' અને 'શહીદ' જેવા-એકાંકીસંગ્રહોમાં સમાવિષ્ટ બાવીસ ઉપરાંત 'હવેલી' અને 'હળવા કર્મનો હું નરસૈંયો' એમ ચોવીસ એકાંકીઓ સાંપડે છે. આ સર્જકે પોતે જ કબૂલ્યું છે કે સાધારણ ગુજરાતી યુવાનને હોઈ શકે તેનાથી વધારે રંગભુમિનો એમને અનુભવ હતો નહિ, છતાં નાટકની ક્રિયા જાણે નજર સમક્ષ બનતી હોય એમ સતત કલ્પતાં રહીને એકાંકીઓને શબ્દબદ્ધ કર્યાં છે. પરન્તુ આ સર્જકે તેમના એકાંકીસર્જનો પૂર્વે ઈબ્સન, મેટરલિંક, યુજેન ઓનીલ, આર્થરમીલર અને ટેનીસી વિલિયમ્સ જેવા યુરોપીય નાટ્યકારોની રચનાઓનાં તેના નાટ્યબંધ અને સર્જકલીલાની દૃષ્ટિએ ઊંડો અભ્યાસ અને પરીશીલન કરેલું, તેથી જ તેમના ચિત્તમાં એકાંકીના રચનાબંધનો ખ્યાલ બંધાયો હશે કે દઢ થયો હશે એવું સ્પષ્ટ અનુમાની શકાય.

જો કે ઉમાશંકર જોશી પહેલાં બટુભાઈ ઉમરવાડિયા, શ્રીધરાણી તેમ જ યશવંત પંડ્યા જેવા એકાંકીકારોનાં એકાંકીસર્જનો મળવા માંડ્યાં હતાં પરન્તુ નૂતન-પ્રયોગશીલ વિષયવસ્તુ, પાત્રનિરૂપણ, રચનારીતિ અને સબળસંવાદ ભાષાને લીધે ઉમાશંકર જોશીનાં એકાંકીસર્જનો તેમના પુરોગામી એકાંકીકારોથી ધ્યાનાકર્ષક બની રહે છે.

ઉમાશંકર જોશીનાં એકાંકીઓમાં ગ્રામ્ય-શહેરી, સામાજિક, રાજકીય, બુદ્ધિચાતુર્ય કે મનોવિશ્લેષણાત્મક- આમ ખાસ્સું વસ્તુવૈવિધ્ય છે. અહીં ગામડું કશાય આદર્શના રંગરોગાન વિના, વાસ્તવલક્ષી ઢબે નિરૂપાયું છે. આ સર્જક તેમણે જે જોયું - જાણ્યું માણ્યું, અને જે અનુભવ સત્ય કે રહસ્ય પામ્યા તેને જ શબ્દબદ્ધ કરવા ઉદ્યુક્ત બને છે. તેથી જ તેમની કેટલીયે રચનાઓ સાંપ્રતની પ્રસ્તુતિ સાધતી હોય તેવી લાગે છે. તેમના બધાય એકાંકીઓમાં ગ્રામલક્ષી વિષયવસ્તુ સાધતી રચનાઓ વિશેષ છે. આવી રચનાઓમાં વિવિધ જીવન પ્રશ્નોને વાચા અપાઈ હોઈ વિપુલ વસ્તુ નાવીન્યનો અનુભવ થાય છે. 'સાપનાભારા', 'ઉગણ-ચરકલડી', 'ખેતરને ખોળે' અને 'શલ્યા'માં નારીજીવનની વિષમતા, દુર્દશાનું માર્મિક અને કારુણ્યગર્ભ ચિત્ર સાંપડે છે.

9	Kharu Station	Dr.P.R.Patel	Gujarati	Shabd Srushti	2016	2319-3220

|| શબ્દાખ્યજ્યોતિ પ્રકાશો ||

શબ્દસૃષ્ટિ

વર્ષ : ૩૩ ઑક્ટોબર : ૨૦૧૬ અંક : ૧૦ સળંગ અંક : ૩૯૭

|| શબ્દાખ્યજ્યોતિ પ્રકાશો ||

શબ્દસૃષ્ટિ

|| ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમીનું મુખપત્ર ||

વર્ષ : ૩૩, અંક : ૧૦, ઑક્ટોબર : ૨૦૧૬
સળંગ અંક : ૩૯૭
રજિ. વર્ષ : ૫, અંક : ૪

ISSN : 2319-3220

સંપાદક મંડળ
ભાગ્યેશ જહા | દક્ષેશ ઠાકર

ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી
અભિલેખાગાર ભવન, સેક્ટર-૧૭
ગાંધીનગર-૩૮૨૦૧૭
ફોન : (૦૭૯) ૨૩૨૫૬૭૯૮

'ખરું સ્ટેશન'

પ્રભુદાસ પટેલ

પિયરમાં જવું ને રહેવું કોને ના ગમે ? છતાંય પિયર આવ્યા પછી તો તે પળેપળ ભરાઈ પડ્યાનો અનુભવ કરતી. ત્યાં રહ્યે રહ્યે તેને થઈ આવતું 'ક્યારે આઈ-બાપાને મળું ? તેમને ભેટું-રડું ને મારી કકળતી આંતરડીને ઠારું ? પ..ણ ઊલટું, અહીં તો કલેજાં બાળવાના ઘાટ... અહીં મા-બાપ, કાકાકુટુંબ અને હરિયાળીએ ફરફરતી ડુંગરી પર મ્હાલતા માટીઘરમાં ઠારી દે તેવું શું શું નહોતું ? પણ એય ઘડીકની શાતા; પછી તો છેવટે તેના દરદને ઉશ્કેરી મૂકતું હતું. તે બસમાંથી ઊતરી જ કે નજર કેવી ડુંગરા પર ઠરી ગયેલી ? નાની નાની ડુંગરીઓ જોઈને ડુંગરો જાણે મલકાટે ચડ્યો ના હોય ! બફારા ને ઉકળાટમાં શીળી શીળી વાયરીએ ફોરીફલ થઈ ગયેલી તેનું મન જાણે ઘાઘરી ને પોલકું પહેરીને પહોંચી ગયેલું ગોવાળે. ને મનગમતી કરમદીઓના છાંયડે જઈ ગાવા માંડેલું :

'લીલી કમદી માંથે મેદ (મધ) બેઠું હે પ્રીતમ...
ખાવું વે'તે બારા બજે આવજે હો પ્રીતમ...

અ...ને સાગ્રેસાચ જાણે સન્મુખ થયેલો :

10	Gender Eduction & Child Labur	Dr.J.G.Chaudhari	History	Eduspark	2016	2348-912x

EDUSPARK- A Peer Reviewed International Research Journal for Education & Humanities in Multi Languages

Vol.2, Issue.8, Aug-Sep 2016

GENDER EDUCATION AND CHILD LABOUR : A HISTORICAL STUDY

DR. JASRAJBHAI G. CHAUDHARI

ASSOCIATE PROFESSOR,

ARTS COLLEGE,VADALI

DIST: SABARKANTHA, GUJARAT, INDIA

Abstract : Gender is not a women's issue,it is a people's issue. Feminity does not exist in isolation from Masculinity. The contruction and power of one determines the construction and power of the other.Gender relations are neither natural nor given,they are constructed to make unequal relations seem natural and can be naturalised only under the duress of the Sociolization. Thus there is undue pressure on boys and girls to live up to the established norms of masculinityand feminity.While girls endure unwarranted Social Control, discrimination, and domination, boys too suffer from the Stereotyping that exists a Patriarchal Culture. Discouraged from being emotional , gentle or fearful they are thrust into the role of breadwinners, protectors and warriors. Thus unqual gender relations stunt the freedom of all individulas to develop their human capacities to their fullest.[1] The aim of this paper is to discuss gender in education and child labour issues and remedies.

INTRODUCTION :

Although huge advances have been made in education attainment globally, participatory in the last 35 years. There are no enormous , regional and intraregional differences in achievement, particularly yardstick attainment. Dispite the prevailing wisdom about the multifaceted importance of education, progress toward universal education in many poor regions of the world notably. South Asia and Sub-Saharan Africa- has been very slow. In parts of Africa the growth of primary enrolments fell below the rate of growth of the population between 1981 and 1991. In South asia progress is positive through slow and requires acceleration. The contradictions and tensions between the recognition of the urgency of universal education, on one hand and the other are increasingly highlighted in literature from and about these two regions.[2]

MEANING OF GENDER :

The meaning of gender is given below :

- A grammatical category, often designated as male, female or neuter, used in classification of nouns, pronouns, adjectives and in some languages verbs that may be arbitrary or based on characteristics such as sex or animacy and that determines agreement with or selection of modifiers , referents or grammaticals forms.

11	Taranga Jain Tirthnu Kalavidhan	Dr.J.G.Chaudhari	History	Ideal Research	2016	2454-8

Ideal Research
An International Multidisciplinary e-Journal (ISSN : 2454-857X)
Www.idealresearch.in

તારંગા જૈન તીર્થનું કલાવિધાન

પ્રા. ડૉ. જસરાજભાઇ જી. ચૌધરી
ઇતિહાસ વિભાગ,
આર્ટ્સ કૉલેજ, વડાલી જિ. સાબરકાંઠા

તારંગા મંદિરની અંદરબહારની કોતરણી નયનરમ્ય અને અદભૂત છે. મંદિરના ઉદયમાં પીઠ અને તેની પર વેદિબંધ, અધઃ જંઘા (નીચલી જંઘા), ઉર્ધ્વજંઘા (ઉપલી જંઘા), છાદ્ય (છજ્જુ), તે પર પ્રહાર (પાલ) અને ત્યાંથી શિખરનો ઉપાડ શરૂ થાય છે. મંદિરના તળચ્છન્દમાં કર્ણ (મૂળ ખૂણો), પ્રતિરથ (પઢારો), નંદિકા (નંદી) એ ત્રણે અંગોની વચ્ચે કોણિકા (ખૂણી) અને પછી સુભદ્રયુક્ત વિસ્તીર્ણ ભદ્ર (ભદ્ર) કાઢેલા જે અંગો હોવા ઘટે તે કરેલા છે.[1]

પરંતુ પીઠમાં પ્રાસાદમાનને યોગ્ય ત્રણને બદલે કેવળ બે ભિટ્ટહોવા ઘટે તેનાથી ઓછી ઉંચાઈના જાડ્યકુંભ (જાડભો), કર્ણક (કણી), અંતરપટ્ટી, છજ્જિકા(છજ્જી) અને ગ્રાસપટ્ટી (મઘડિયા ની પટ્ટી) જ કરેલા છે.

પીઠ પર વેદિબંધમાં જોઈએ તો ખુરકના ઉપલા ભાગમાં વસંતપટ્ટીમાં ફીંડલાવાળી વેલ અને ઉપર કુંભના વચલા કિંવ ભદ્રના મોવાડ પર રથીકાઓમાં યક્ષ-યક્ષી, વિધ્યાદેવીઓ આદિની મૂર્તિઓ કરેલી છે અને પડખાની નાસિકોમાં અર્ધરત્નો કોરેલા છે; જયારે રથિકાઓ ઉપરરત્નપટ્ટી કરી છે. કુંભ પછી આવતો કળશ સાદો કર્યો છે. તે પછી અંતરપટ્ટમાં હંમેશ મુજબની કુંજરાક્ષ (હાથીઓની આંખો)ની ભાત કોરેલી છે. ત્યારબાદ ઉપર ગગારક (ગગારા)વાળી કપોતપાલી (કેવાલ),આછેરી મંચિકા (માંચી) અને તે પર તીર્થાધિરાજ શત્રુંજ્યના મૂળ નાયક શ્રી આદિનાથના મંદિરમાં છે તે પ્રમાણે રત્નપટ્ટનો થર લીધો છે. તે પછી જંઘામાં દેવથર આવે છે. દેવથરનીમૂર્તિઓ પરિકર્મયુક્ત છે. તેમાં કર્ણે દિક્પાલોઅને પ્રતિરથોમાં યક્ષીઓ, વિધ્યાદેવીઓ આદિની મૂર્તિઓ દર્શાવી છે અને પડખાઓમાં બંને બાજુ નૃત્યાંગનાઓ આવી રહેલ છે. આ પછી અંતરપટ્ટ આવે છે. પણ તે ઉપર વાસ્તુના નિયમ પ્રમાણે ભરણી અને કેવાળ લેવા ઘટે તે લીધા નથી અને સીધી જ ઉપલી જંઘા લઈ લીધી છે. આ ઉપલી જંઘામાં વચ્ચે યક્ષ, યક્ષી, વિધ્યાદેવી આદિની પ્રતિમાઓ કંડારી છે, જ્યારે પડખલામાં ઉભા ચીરેલા સરસ રત્નો કોર્યા છે. ત્યારબાદ

13	War Of Sikandar Poras	Dr. D.A.Patel	Defence Studies	Research Guru	2017	2349-266X

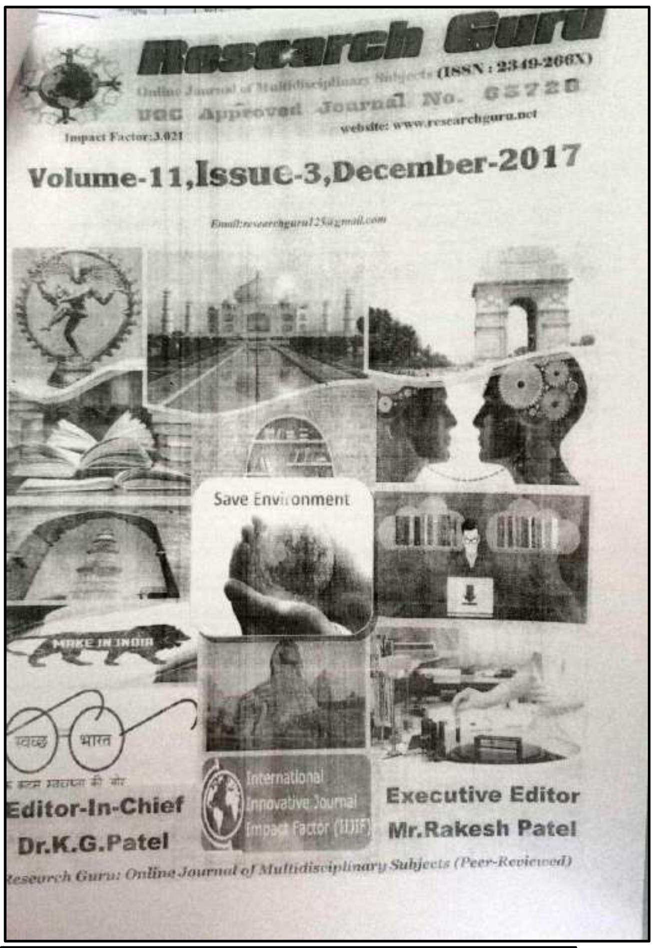

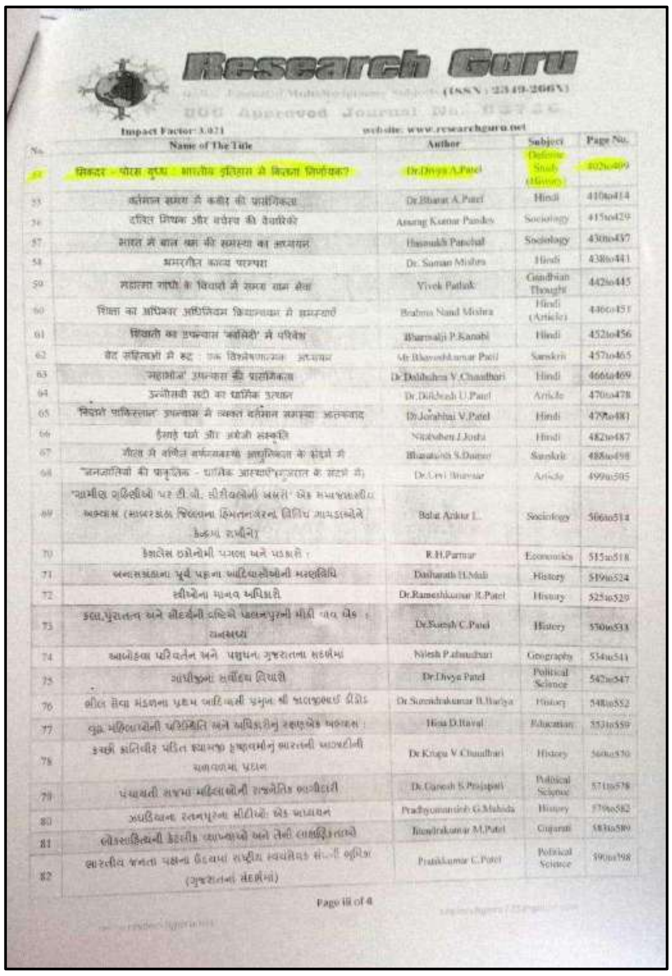

Research Guru

(ISSN : 2349-266X)

UGC Approved Journal No. 63726

Impact Factor: 3.021 website: www.researchguru.net

No.	Name of The Title	Author	Subject	Page No.
[illegible]	सिकंदर - पोरस युध्ध : भारतीय इतिहास मे कितना निर्णायक?	Dr.Divya A.Patel	Defense Study (History)	402to409
55	वर्तमान समय में कबीर की प्रासंगिकता	Dr.Bharat A.Patel	Hindi	410to414
56	[illegible]	Anurag Kumar Pandey	Sociology	415to429
57	भारत में बाल श्रम की समस्या का अध्ययन	Hasmukh Panchal	Sociology	430to437
58	भ्रमरगीत काव्य परम्परा	Dr. Suman Mishra	Hindi	438to441
59	महात्मा गांधी के विचारों में समग्र ग्राम सेवा	Vivek Pathak	Gandhian Thought	442to445
60	शिक्षा का अधिकार अधिनियम क्रियान्वयन में समस्याएँ	Brahma Nand Mishra	Hindi (Article)	446to451
61	शिवानी का उपन्यास 'कालिंदी' में परिवेश	[illegible]	Hindi	452to456
62	वेद संहिताओं में रुद्र : एक विश्लेषणात्मक अध्ययन	Mr.Bhaveshkumar Patil	Sanskrit	457to465
63	'महाभोज' उपन्यास की प्रासंगिकता	Dr.Dahiben V.Chaudhari	Hindi	466to469
64	उन्नीसवी सदी का धार्मिक उत्थान	[illegible]	Article	470to478
65	[illegible]	Dr.Jorabhai V.Patel	Hindi	479to481
66	ईसाई धर्म और अंग्रेजी संस्कृति	[illegible]	Hindi	482to487
67	[illegible]	[illegible]	Sanskrit	488to498
68	[illegible]	[illegible]	Article	499to505
69	[illegible]	[illegible]	Sociology	506to514
70	કેશલેસ ઇકોનોમી પગલા અને પડકારો	R.H.Parmar	Economics	515to518
71	[illegible]	Dasharath H.Mali	History	519to524
72	સ્ત્રીઓના માનવ અધિકારો	Dr.Rameshkumar R.Patel	History	525to529
73	[illegible]	Dr.Suresh C.Patel	History	530to533
74	આબોહવા પરિવર્તન અને પશુધન: ગુજરાતના સંદર્ભમાં	[illegible]	Geography	534to541
75	ગાંધીજીના સર્વોદય વિચારો	Dr.Divya Patel	Political Science	542to547
76	[illegible]	Dr.Surendrakumar B.Bariya	History	548to552
77	[illegible]	Hina D.Raval	Education	553to559
78	[illegible]	Dr.Krupa V.Chaudhari	History	560to570
79	પંચાયતી રાજમાં મહિલાઓની રાજનૈતિક ભાગીદારી	Dr.Ganesh S.Prajapati	Political Science	571to578
80	[illegible]	[illegible]	History	579to582
81	[illegible]	[illegible]	Gujarati	583to589
82	ભારતીય જનતા પક્ષના ઉદયમાં રાષ્ટ્રીય સ્વયંસેવક સંઘની ભૂમિકા (ગુજરાતનાં સંદર્ભમાં)	Pratikkumar C.Patel	Political Science	590to598

Page iii of 4

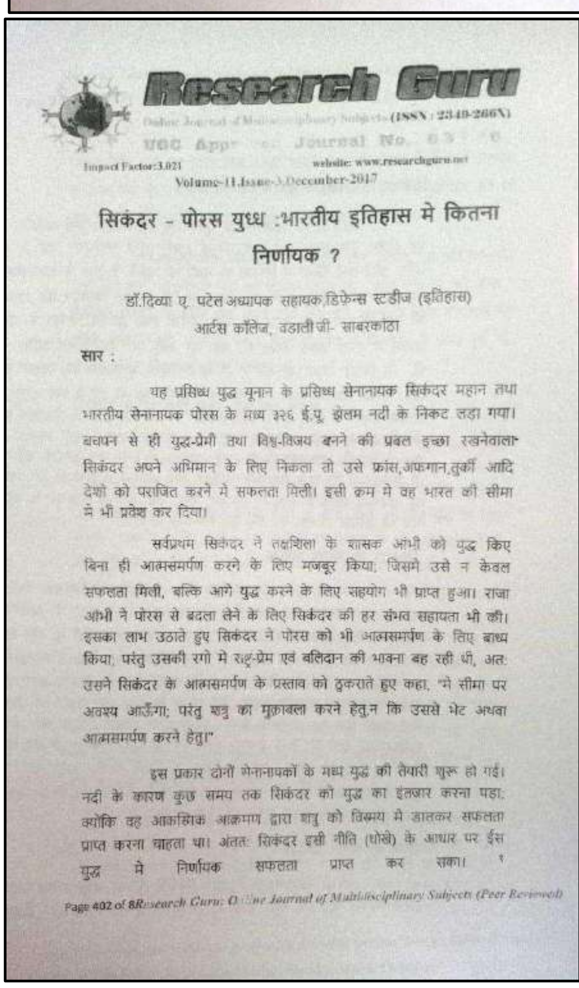

Research Guru

Online Journal of Multidisciplinary Subjects (ISSN : 2349-266X)

UGC Approved Journal No. 63726

Impact Factor:3.021 website: www.researchguru.net

Volume-11,Issue-3,December-2017

सिकंदर - पोरस युध्ध :भारतीय इतिहास मे कितना निर्णायक ?

डॉ.दिव्या ए. पटेल अध्यापक सहायक,डिफ़ेन्स स्टडीज (इतिहास)

आर्टस कॉलेज, वडाली जी- साबरकांठा

सार :

यह प्रसिध्ध युद्ध यूनान के प्रसिध्ध सेनानायक सिकंदर महान तथा भारतीय सेनानायक पोरस के मध्य ३२६ ई.पू. झेलम नदी के निकट लड़ा गया। बचपन से ही युद्ध-प्रेमी तथा विश्व-विजय बनने की प्रबल इच्छा रखनेवाला सिकंदर अपने अभिमान के लिए निकला तो उसे फ्रांस,अफगान,तुर्की आदि देशों को पराजित करने में सफलता मिली। इसी क्रम मे वह भारत की सीमा मे भी प्रवेश कर दिया।

सर्वप्रथम सिकंदर ने तक्षशिला के शासक आंभी को युद्ध किए बिना ही आत्मसमर्पण करने के लिए मजबूर किया; जिसमे उसे न केवल सफलता मिली, बल्कि आगे युद्ध करने के लिए सहयोग भी प्राप्त हुआ। राजा आंभी ने पोरस से बदला लेने के लिए सिकंदर की हर संभव सहायता भी की। इसका लाभ उठाते हुए सिकंदर ने पोरस को भी आत्मसमर्पण के लिए बाध्य किया; परंतु उसकी रगो मे राष्ट्र-प्रेम एवं बलिदान की भावना बह रही थी, अतः उसने सिकंदर के आत्मसमर्पण के प्रस्ताव को ठुकराते हुए कहा, "मै सीमा पर अवश्य आऊँगा; परंतु शत्रु का मुक़ाबला करने हेतु,न कि उससे भेट अथवा आत्मसमर्पण करने हेतु।"

इस प्रकार दोनों सेनानायकों के मध्य युद्ध की तैयारी शुरू हो गई। नदी के कारण कुछ समय तक सिकंदर को युद्ध का इंतजार करना पड़ा; क्योंकि वह आकस्मिक आक्रमण द्वारा शत्रु को विस्मय मे डालकर सफलता प्राप्त करना चाहता था। अंततः सिकंदर इसी नीति (धोखे) के आधार पर इस युद्ध मे निर्णायक सफलता प्राप्त कर सका। १

Page 402 of 8Research Guru: Online Journal of Multidisciplinary Subjects (Peer Reviewed)

14	Polona Padarma Arny Ange Ujagar Krta Nibandho	Dr.P.R.Patel	Gujarati	Buddhiprakash	2017	2347-2448

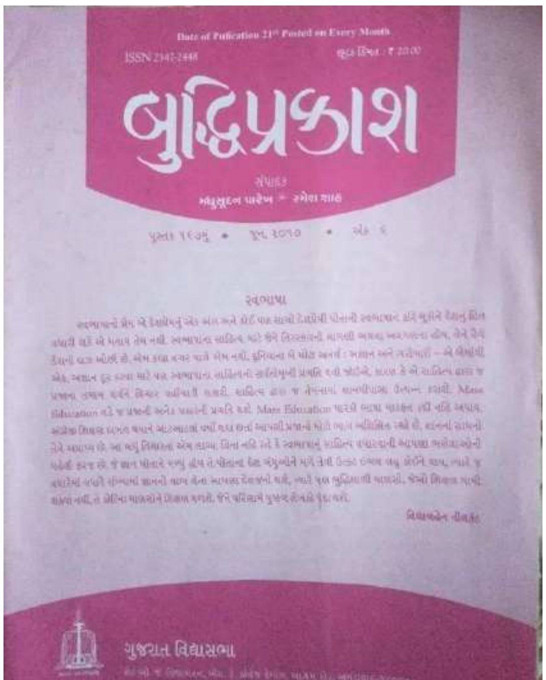

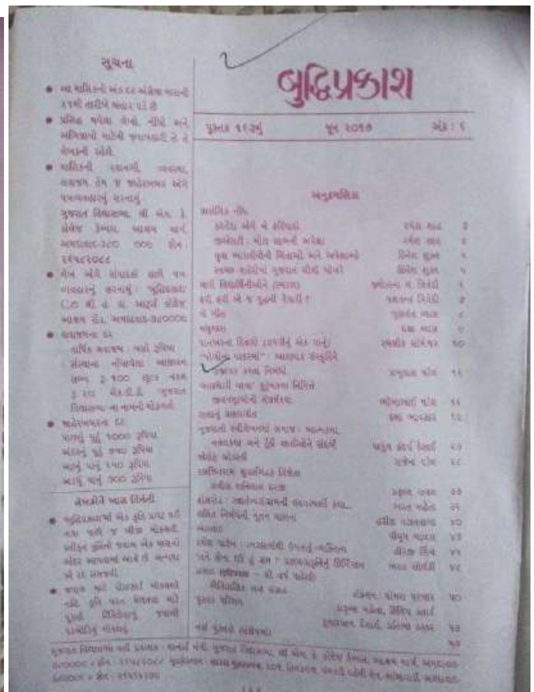

'પોળોના પાદરમાં' : આરણ્યક સંસ્કૃતિને ઉજાગર કરતા નિબંધો

ડૉ. પ્રભુદાસ આર. પટેલ

'પોળોના પાદરમાં' એ ડૉ. દિનેશ પટેલિયા રચિત પોળો અને તેની આસપાસ પ્રાકૃતિક પ્રદેશમાં શ્વસતા લોકોની સાંસ્કૃતિક જીવનની ધબકને આલેખતો નવ લલિત નિબંધોનો સંચય છે. આ સંચયને ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદનું પારિતોષિક પણ પ્રાપ્ત થયું છે. આ સંચયની પ્રથમ રચનામાં જ 'પોળો સાથેનો મારો નાભિ-નાળનો સંબંધ' એમ કહી અરણ્યભૂમિ અને સંસ્કૃતિ સાથે આત્મીયતાનો ઓડકાર પ્રગટ કરનાર આ સર્જક પોળોથી દસેક કિ.મી. દૂર તેમનો જન્મ થયો હોઈ તથા પોળો નજીક જ તેમની જમીન-ઘર હોઈ આ સ્થળો અને સંસ્કૃતિથી ઠીકઠીક વાકેફ તો હશે જ, પરંતુ અધ્યાપકીય સજ્જતા અને કેળવાયેલી સાહિત્યરુચિએ કે જીવનરુચિને લીધે એ બધું રચનાને સરાણે ચઢે છે ત્યારે આમવાચકનેય પ્રકૃતિ-સંસ્કૃતિ માટે સમભાવ પ્રેરક બની રહે છે. આ સર્જકને પહાડો, અરણ્ય, નદીઓ, ઝરણાં, પ્રાચીન મંદિર, મૂર્તિઓ ઉપરાંત અરણ્યજનોની નોખી-અનોખી પરંપરાઓમાં રસ હોઈ 'પોળોના પાદરમાં'ના નિબંધો મહદઅંશે એ જ વિષયવસ્તુને તાગે છે.

આ સંચયની 'પોળોથી પોળો', 'વાઘમારુથી વીરેશ્વર', 'શારણેશ્વરના મલકમાં' અને 'હરણાવને કાંઠે' જેવી રચનાઓમાં પોળોનું અરણ્ય, પ્રાચીન મંદિરો અને વનવાસી લોકસંસ્કૃતિ, હરણાવ નદી વગેરે પ્રત્યક્ષ-પરોક્ષ રૂપે ઝિલાયાં છે. પ્રથમ રચના 'પોળોથી પોળો' સંગ્રહની શીર્ષકસ્થ રચના છે. જેમાં પ્રારંભે જ 'પોળો' નામકરણ સંદર્ભે શબ્દવ્યુત્પત્તિ, તર્ક-વિતર્કને અંતે દશ્ય અર્થઘટન કરતાં સર્જકની ઉત્ખનનવૃત્તિનાં દર્શન થાય છે. તો રજવાડાયુગીન ગુજરાત-રાજસ્થાન સીમાંકન – ઐતિહાસિક લોકદંતકથા, પોળોના ડુંગરો – પહાડીઓ અને ડુંગરદેવીઓની લોકકથાઓ – માન્યતાઓ, પોળોમાંથી પસાર થતી હરણાવ નદી, મમરીસી તળાવ, આદિમ પ્રજા કાથોડીઓનો વન્યપ્રાણીઓ પર પ્રભાવ અને તેમની ખાણીપીણી, પોળોના હૃદય સમાં પ્રાચીન સ્મારકો – સતીમાતાની દેરી – આ બધાંનાં વર્ણનો, જનશ્રુતિઓ અને લોકમાન્યતાઓના નિરૂપણને લીધે ભાવકને સભરતાનો અનુભવ થાય છે તો આ પ્રકારના નિરૂપણમાં સર્જકની પ્રકૃતિ અભિન્ન સર્જકમુદ્રાય અછતી

16	'Devchakli'	Dr.P.R.Patel	Gujarati	Shabdshrusti	18-Jul	2319-3220

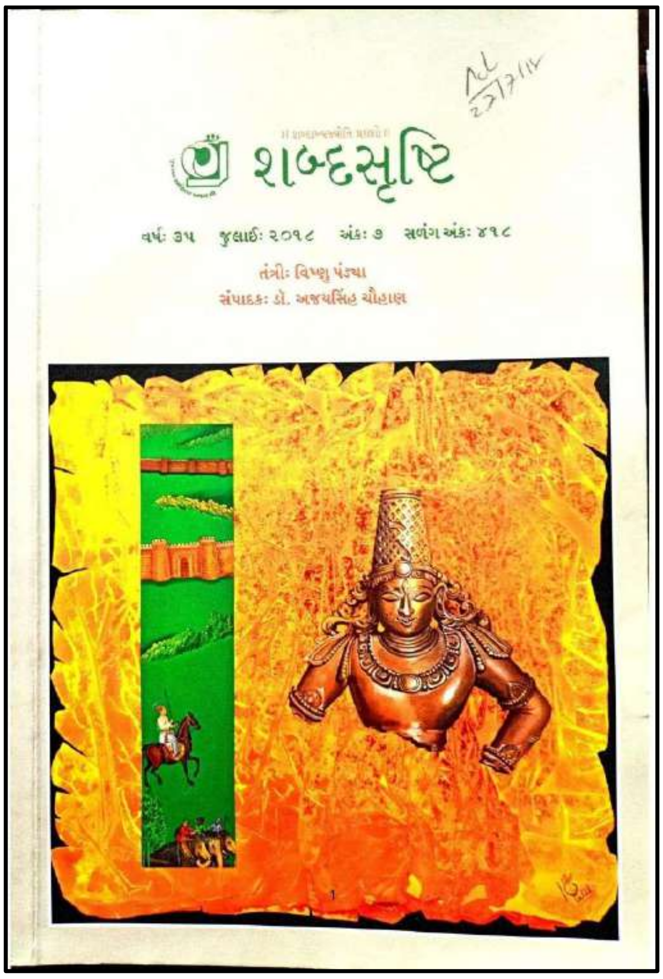

॥ શબ્દાબ્બ્રહ્મજ્યોતિ પ્રકાશો ॥

શબ્દસૃષ્ટિ

॥ ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમીનું મુખપત્ર ॥

વર્ષ : ૩૫, અંક : ૭, જુલાઈ : ૨૦૧૮
સળંગ અંક : ૪૧૮
રજિ. વર્ષ : ૭, અંક : ૧

ISSN : 2319-3220

તંત્રી
વિષ્ણુ પંડ્યા
અધ્યક્ષ

સંપાદક
ડૉ. અજયસિંહ ચૌહાણ
મહામાત્ર

ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી
અભિલેખાગાર ભવન, સેક્ટર-૧૭
ગાંધીનગર-૩૮૨૦૧૭
ફોન : (૦૭૯) ૨૩૨૫૬૭૯૮
E-mail : gsagandhinagar@gmail.com

શબ્દસૃષ્ટિ

અનુક્રમણિકા

વર્ષ : ૩૫, અંક : ૭, જુલાઈ : ૨૦૧૮, સળંગ અંક : ૪૧૮

અધ્યક્ષસ્થાનેથી... - વિષ્ણુ પંડ્યા, ૭
સંપાદકીય : દુઃખ ઔર ભી હૈ જમાને મેં... - અજયસિંહ ચૌહાણ, ૧૩
કાવ્યસૃષ્ટિ
જંગલસંવાદ/વનમાં મંદિર - રામચન્દ્ર પટેલ, ૧૬ ✱ ગુરુગુચ્છ - ભગીરથ બ્રહ્મભટ્ટ, ૧૭ ✱ સૉરી - અનિલ ચાવડા, ૧૮ ✱ હાઇકુ - મુશ્તાક એમ. શેખ, ૧૯ ✱ બે ગઝલો - મયંક ઓઝા, ૨૦ ✱ બે ગઝલો - અલ્પ ત્રિવેદી, ૨૧ ✱ ભાગ્યરેખા - સુરેન્દ્ર શાહ, ૨૨ ✱ પયગંબર તરફ - સલીમ શેખ 'સાલસ', ૨૨ ✱ બે ગઝલો - રાધિકા પટેલ, ૨૩
વાર્તાસૃષ્ટિ
દેવચકલી - પ્રભુદાસ પટેલ, ૨૪
આત્મકથન
આત્મગોષ્ઠિ - હસુ યાજ્ઞિક, ૩૦
મારી વિદ્યાયાત્રા - ૫ : અધ્યાપનકાળના કેટલાક બનાવો - સુમન શાહ, ૩૫
નિબંધ
ભૂમધ્ય સમુદ્રની સહિયારી રોમાંચ : કેતિવે - ભારતી રાણે, ૪૦
'તને તો કાળ રહ્યો છે કગરી...!' - સંજયકુમાર એમ. પટેલ, ૪૪
કાળચક્રની ફેરીએ
'રચનાર તેનો વર' - દીપક મહેતા, ૪૮
પત્રાવલી
પરમસખાની પત્રાવલી (રવીન્દ્રનાથ અને ચાર્લ્સ એન્ડ્રૂઝના થોડા પત્રો) - જયંત મેઘાણી, ૫૧
રૂપાયન કથા
'ગીતગોવિંદ'ની બહુપરિમાણીય રૂપનિર્મિતિ - નિસર્ગ આહિર, ૬૭
ચિત્રકાર કનુ પટેલની સર્જનયાત્રા - અભિજિત વ્યાસ, ૭૭
અભ્યાસ
સુધારક યુગનું પારસી સાહિત્ય : સાંસ્કૃતિક સંદર્ભ - ડૉ. બળવંત જાની, ૮૧
સાંપ્રત ગુજરાતી નાટકો અને સમાજ - ધ્વનિલ પારેખ, ૮૯
'ઈંગ્રેજ લોકનો સંક્ષિપ્ત ઈતિહાસ...' - ડૉ. મૌલિકા પટેલ, ૯૬
લોકગીતોના સમૃદ્ધ આસ્વાદથી છલી વળતી 'દૂધે ભરી તળાવડી' - ડૉ. હેમંત સુથાર, ૧૦૦
અહેવાલ
વિદ્યાર્થીલક્ષી વાચન-અભ્યાસશિબિર, મણાર - પૂજન જાની, ૧૦૪
અકાદમીવૃત્ત - મહામાત્ર, ૧૦૯
સાહિત્યવૃત્ત - પ્રવીણ વાઘેલા, ૧૧૪
સાભાર સ્વીકાર - અનંત રાઠોડ, ૧૧૬
જગત ઓટલેથી
બાપુજી - ઇલિયાસ શેખ, ૧૨૧
આ અંકના સાહિત્યકારો, ૧૨૨

મુખપૃષ્ઠ ચિત્ર : કનુ પટેલ

3

વાર્તાસૃષ્ટિ

દેવચકલી

પ્રભુદાસ પટેલ

અ...ને ના-છૂટકે રમવા ઊતરેલા ખીમલાને પગે ખાલી ચડી આવેલી. બાકી, ઉત્તરાયણના અવસરે દેવચકલી પકડવાના કે ગેડીદડું રમવાના તેને ક્યાં ઓછા અભરખા હતા! અને પહેલવહેલી દેવચકલી પકડવાનો અભરખો તો તેને આજે પહેલી વાર જ ફળ્યો હતો. પરંતુ તેની આનંદ-ઉજવણી કરે તે પહેલાં તો મધમાં જાણે આકડાનું દૂધ ભળી ગયેલું! ને તેનો આનંદ તો કુવારો જ વિલાઈ ગયેલો. પછી રમતમાં શેનું મન પરોવાય? તે ગેડીદડાની રમતમાં એક્કો હતો. તે પગની ઠેસે દડાને વાર કરતો કે સામેની ટીમ ગેંગેંફેંફેં થઈ જતી, પરંતુ આજે તો તેનાથી વિપરીત જ થઈ રહ્યું હતું. ખીમલાની નિષ્ફળતાએ સૌ વિચારતું થઈ ગયેલું :

'આજ ખીમલાને કો'કે ભાંગ પિવડાવી દીધી કે શું?'

'આજ ખીમલાને શું થેઈ ગ્યું? કોઈની નજર લાગી ગઈ કે શું?... નક્કી હામ્બેની ટીમ હંગાત્યે ભળી ગ્યો નઈંતર એવું થાય જ નઈ!'

'હાહરો દોટને ફટકારતાં ઠેબા ચક્કરભમ્મર ઘુમાવે હે, નક્કી કો'કની મોંપણીમાં આઈ ગ્યો લાગે હે!'

– આવી તો કેટકેટલીય અફવાઓ લોકજીભે રમતી થઈ ગયેલી. કારણ તો ખીમલો પોતેય ક્યાં જાણતો નહોતો? પરંતુ હાલમાં તેનો ઇલાજ શક્ય નહોતો. જેવો ખીમલો બધુંય જોર જાણે શ્વાસમાં ભરીને, કરાંજીને વાર કરવા જતો કે એ ઝાંખોપાંખો ચહેરો તેની આંખોમાં તરી આવતો. ને તેના હાથ-પગ ઢીલાઢસ થઈ બેસતા એમાં ખીમલોય શું કરે? ત્રણ ત્રણ વાર એવા ઠાલા જ ગયા કે સામેની છાવણીમાં કિલિયારીઓનું જોર વધી પડ્યું ને ખીમલાને બળતરા થઈ આવી :

'જો ને ખીમલા, જો તો ખરો. આજ આ હહલીઓને લાગ આવ્યો હે ઈ તો જો!' તેને દાવની ચટપટી લાગી. મનોમન મક્કમ થયો : 'હાહરીનાઓ, હવે ચાખી લ્યો ત્યારે ખીમલાવાળો વટ!' અને દાવ મળતાં જ તેણે ડાબો પગ આગળ સ્થિર કર્યો, ને – કરડાટીભરી નજરે સામેની ટીમ તરફ તાકીને દડાને પૂરા ઝનૂનથી વાર કરવા ગયો, પ...ણ ફરી પાછી એની એ જ મોકાણ!

17	KORIFUL'	Dr.P.R.Patel	Gujarati	Jalaram Deep	Nov.2018

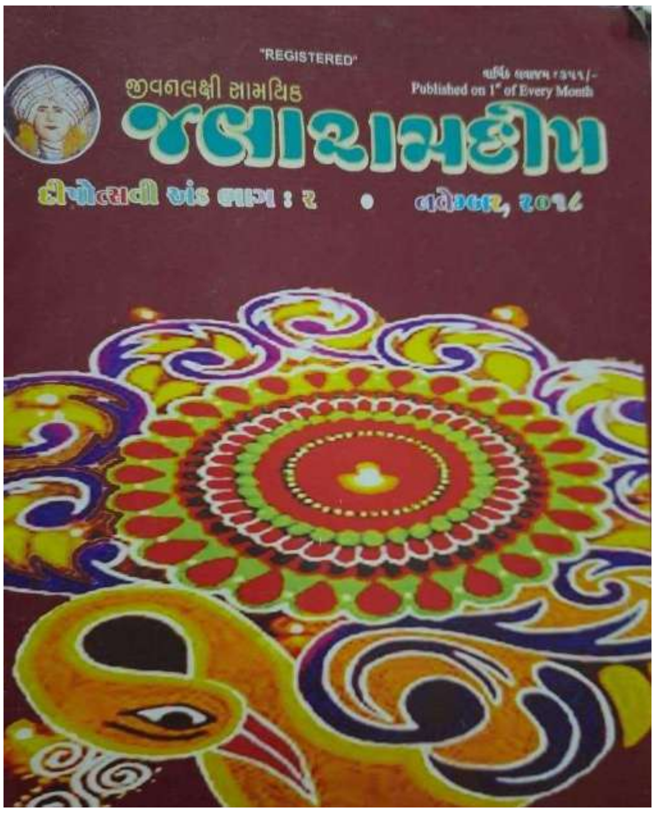

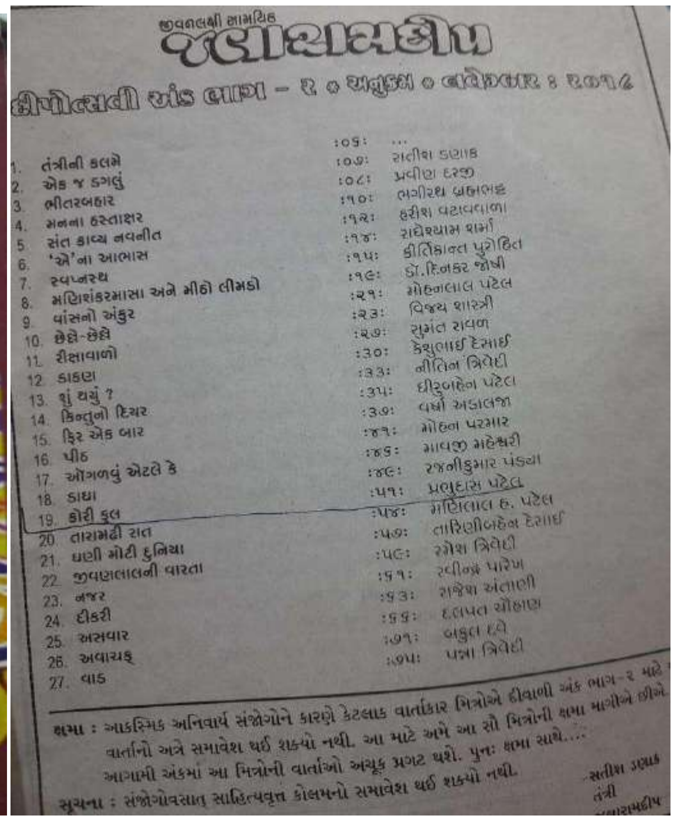

જીવનલક્ષી સામયિક

જલારામદીપ

દીપોત્સવી અંક ભાગ – ૨ • અનુક્રમ • નવેમ્બર : ૨૦૧૮

		:૦૬:	...
1.	તંત્રીની કલમે	:૦૭:	સતીશ ડણાક
2.	એક જ ડગલું	:૦૮:	પ્રવીણ દરજી
3.	ભીતરબહાર	:૧૦:	ભગીરથ બ્રહ્મભટ્ટ
4.	મનના હસ્તાક્ષર	:૧૨:	હરીશ વટાવવાળા
5.	સંત કાવ્ય નવનીત	:૧૪:	રાધેશ્યામ શર્મા
6.	'એ'ના આભાસ	:૧૫:	કીર્તિકાન્ત પુરોહિત
7.	સ્વપ્નસ્થ	:૧૯:	ડૉ.દિનકર જોષી
8.	મણિશંકરમાસા અને મીઠો લીમડો	:૨૧:	મોહનલાલ પટેલ
9.	વાંસનો અંકુર	:૨૩:	વિજય શાસ્ત્રી
10.	છેલ્લે-છેલ્લે	:૨૭:	સુમંત રાવળ
11.	રીક્ષાવાળો	:૩૦:	કેશુભાઈ દેસાઈ
12.	કાકણ	:૩૩:	નીતિન ત્રિવેદી
13.	શું થયું ?	:૩૫:	ધીરુબહેન પટેલ
14.	કિન્તુનો દિયર	:૩૭:	વર્ષા અડાલજા
15.	ફિર એક બાર	:૪૧:	મોહન પરમાર
16.	પીઠ	:૪૬:	માવજી મહેશ્વરી
17.	ઓગળવું એટલે કે	:૪૯:	રજનીકુમાર પંડ્યા
18.	ડાઘા	:૫૧:	પ્રભુદાસ પટેલ
19.	કોરી કુલ	:૫૪:	મણિલાલ હ. પટેલ
20.	તારામઢી રાત	:૫૭:	તારિણીબહેન દેસાઈ
21.	ઘણી મોટી દુનિયા	:૫૯:	રમેશ ત્રિવેદી
22.	જીવણલાલની વારતા	:૬૧:	રવીન્દ્ર પારેખ
23.	નજર	:૬૩:	રાજેશ અંતાણી
24.	દીકરી	:૬૬:	દલપત ચૌહાણ
25.	અસવાર	:૭૧:	બકુલ દવે
26.	અવાચક	:૭૫:	પન્ના ત્રિવેદી
27.	વાડ		

ક્ષમા : આકસ્મિક અનિવાર્ય સંજોગોને કારણે કેટલાક વાર્તાકાર મિત્રોએ દીવાળી અંક ભાગ-૨ માટે વાર્તાનો અત્રે સમાવેશ થઈ શક્યો નથી. આ માટે અમે આ સૌ મિત્રોની ક્ષમા માગીએ છીએ. આગામી અંકમાં આ મિત્રોની વાર્તાઓ અચૂક પ્રગટ થશે. પુનઃ ક્ષમા સાથે...

સૂચના : સંજોગોવસાત સાહિત્યવૃત્ત કોલમનો સમાવેશ થઈ શક્યો નથી.

– સતીશ ડણાક
તંત્રી
જલારામદીપ

15	'Chih'	Dr.P.R.Patel	Gujarati	Dalit Chetna	18-Jul	2319-7862

છૂ. કિ. ૧૫ રૂ.

ISSN 2319-7862 - Dalitchetna

જુલાઈ : ૨૦૧૮

વર્ષ : ૧૨, અંક -૯, સળંગ અંક : ૧૪૧

દલિતચેતના

દર મહિનાની ૧૩મી તારીખે પ્રકટ

તંત્રી

મનોજ પરમાર

પ્રકાશક :- મનોજ પરમાર
એ- ૨૫, પરિમલ સોસાયટી, કીર્તિધામ તીર્થ પાછળ,
ચાંદખેડા - ૩૮૨૪૨૪ (જિ. ગાંધીનગર)
E-Mail : manojparmar1977@gmail.com
મોહન પરમાર : ૯૬૬૨૯૮૬૫૮૫

● સૂચનાઓ ●

● 'દલિતચેતના' દર મહિનાની ૧૩મી તારીખે પ્રકાશિત થાય છે. ● ''દલિતચેતના''નું વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૨૫૦/ અને આજીવન લવાજમ રૂ. ૧૫૦૦ / છે. લવાજમ રોકડા / ચેકથી વર્ષમાં ગમે ત્યારે સ્વીકારવામાં આવશે. અમદાવાદ બહારની બેંકોના ચેક મોકલનારે ૫૦ / રૂપિયા કમિશન સાથે ૧૫૫૦/નો ચેક મોકલવા વિનંતી. ● ''દલિતચેતના''માં પ્રસિદ્ધ થતા લેખોની જવાબદારી જે તે લેખકોની રહેશે. ● અસ્વીકૃત કૃતિ પરત મેળવવા માટે જરૂરી ટપાલ ટિકિટ લગાડેલું પોતાના નામ - સરનામાવાળું પરબિડિયું મોકલવું જરૂરી છે. ● દલિતચેતના'ના છૂટક અંકની કિંમત રૂ. ૧૫/=છે. ● 'દલિતચેતના'માં દલિતોના વિકાસને લગતા તમામ પ્રકારના લખાણો પ્રગટ કરવામાં આવે છે. સાહિત્ય, શિક્ષણ, સમાજલક્ષી લેખો, જેવા અનેકવિધ વિષયના વિદ્વાનો પોતાની કૃતિ મોકલી શકે છે. ● ટપાલથી ગેરવલ્લે ગયેલા અંકની જવાબદારી તંત્રીની રહેશે નહિ. પત્રથી જાણ કરનારને અંક હશે તો મોકલી અપાશે. ● સંપર્ક-પત્રવ્યવહાર તંત્રી શ્રી મનોજ પરમાર, એ-૨૫, પરિમલ સોસાયટી, કીર્તિધામ તીર્થની પાછળ, ચાંદખેડા-૩૮૨૪૨૪ (જિ. ગાંધીનગર) સરનામે કરવો. ● લવાજમ ભરનાર, શુભેચ્છકો, જાહેરખબર આપનારે શ્રી મનોજ પરમારના નામનો ચેક આપવો.

દલિતચેતના :- જુલાઈ - ૨૦૧૮

અનુક્રમણિકા

૧. ચીહ ૦ પ્રભુદાસ પટેલ / ૩
૨. દર્શન ૦ મણિલાલ ન. પટેલ / ૧૦
૩. દાનવું પડશે ૦ માનસિંહ ચાવડા / ૧૦
૪. કામ ચલાઉ સમાનતા ! ૦ બબલદાસ બી. ચાવડા / ૧૧
૫. ગઝલ ૦ હરીશ ઘોઘી / ૧૧
૬. કૂતરાની પૂંછડી વાંકી ૦ બાબુ નાયક / ૧૨
૭. વર્ષા હેલી ૦ ડો. મનુભાઈ મકવાણા / ૧૨
૮. અંગ વ્યવસ્થા ૦ રામ સોલંકી / ૧૩
૯. હાઈકુ ૦ હાર્દિક પ્રજાપતિ / ૧૩
૧૦. એક ગઝલ ૦ પારૂલ બારોટ / ૧૪
૧૧. ગોખરું (આત્મકથા) ૦ ડો. મનુભાઈ મકવાણા / ૧૫
૧૨. 'પ્રતીતિ' - દલિત સાહિત્યની વણથંભી વિકાસયાત્રા ૦ રમણ વાઘેલા / ૨૩
૧૩. 'સોંપારી સોંપુ છું' - આસ્વાદ ૦ જિજ્ઞા મહેતા / ૩૦
૧૪. 'સ્મરણવાટિકા' પુસ્તક વિમોચન પ્રસંગ ૦ દિલીપ ગુર્જર / ૩૩

આવરણ - રામજીભાઈ રાઠોડ

ચીહ

●

પ્રભુદાસ પટેલ

જામી ગયેલી રાત તમરાના સૂરને લીધે અને ક્યાંકથી આવતા ઘુવડ બોલવાના અવાજે બિહામણી લાગતી હતી. બીકની મારી વાલી ઘડીક શાન્તાને તો ઘડીક આભના તારાઓને જોતાં ઢસડાયે જાતી'તી. આગળ શાન્તાને પાછળ વાલી. નદી તરફ કેટલું ચ-ચાલ્યાં હશે કે વાલીના મનમાં ફડક પેઠી : 'આ તો શૉન્તાડીનું કૈંક કરતૂક લાગે ! બાકી હંગવા જાવાનું ઓય તો આટલું છેટું ?' તેના રૂંવે રૂંવે કોઈ અજાણ્યો ભય સવાર થઈ ગયો. ને તે તો 'શૉન્તા, મું નહ આવતી.' એમ કહીને ઝટપટ પાછી ફરી ગઈ. પણ જાય ક્યાં ? અંધારું તો ક્યારનું ય વાટમાંથી ચોરપગલે પીછો કરી રહેલું. તેણે વાલીને પૂંઠેથી પકડીને ભીંસી અને પગને આંટી મારતાં નદીના ભાઠામાં ગબડાવી દીધી. અને 'ઓય મા !... ઑય કુદરત !'ની ચીસ કાળી રાત ગળી ગઈ. ને ચબરાક શાન્તા તો ધારેલું સફળ થતાં જ મનોમન હરખાતી, ધીમી ધીમી ખીખલી કરતી પાછી નાઠી,

વાલી જાણે હરણબચ્ચું ! મથીને ડુંગરો ઠેકતાં-લાકડાં લાવતાંને ગોવાળું કરતાં શીખી'તી. પણ ખરા હિંસક પ્રાણીનો તો આજે જ, તેય વળી અજાણી ભોંયમાં પનારો પડ્યો હતો. પછી ક્યાંથી ટકી શકે ? તેણે શરૂ શરૂમાં ખાસ્સી ઝિંક ઝિલી પણ પનો ટૂંકો પડ્યો. પછી તો ભાન જ ક્યાં હતું ?

- જેવો ઠેકેદાર દેવલો ટાઢો પડ્યો તે થોડીક શાન આવી.

'અરે ! રાંડ આ તો પેલ્લી સવારીમાં જ ટાઢી હેમ... અવે હૂં ?'

- ને કશીય દરકાર કર્યા વિના, પાટલૂન સંભાળતો સીધો ઓરડી તરફ. બાર વાગ્યા... દેવલો નવી છોકરીને લઈને ન આવ્યો ત્યારે કંત્રાટી છગન પટેલને ફાળ પડી : 'હાળો દેવલો, પહેલી ધારનો જોઈને પોતે જ ગટગટાવી ગયો કે શું ?' તેની ધીરજ ખૂટી. તેને દેવલાના કુલા ઉપર ડૂચો ભરી દેવાની દાઝ ચડી આવી. ને ઉપડ્યો ઓરડીએ. દેવલાની ઓરડીએ તપાસી, ને ત્યાંય ન મળતાં દેવલાની રમણભૂમિની ઝાંખી થઈ આવતાં નદી તરફ દોડ્યો. નદી આવી કે કંત્રાટી અટક્યો. તે ધીમા ડગલે આજુબાજુ બેટરી ઘુમાવતાં થોડુંક ચાલ્યો હશે ત્યાં તો નજર પડી. વિચારવાનું શું હોય ? કેટલાય

18	'Battle Of Arbela'	Dr. D.A.Patel	Defence Studies	Research Guru	18-Dec	2349-266X

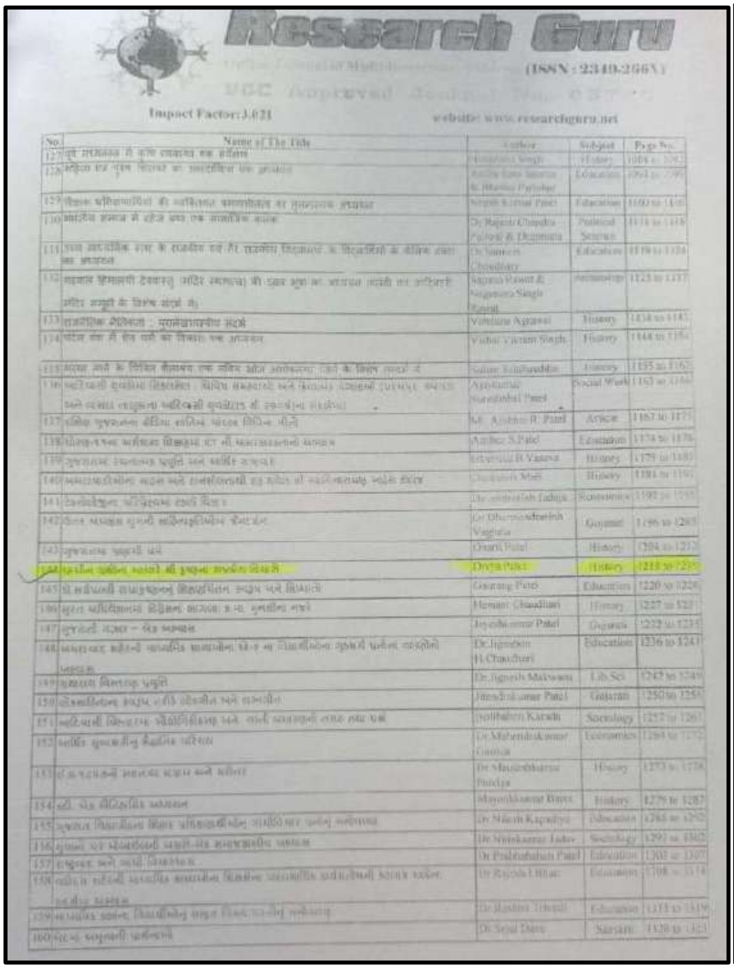

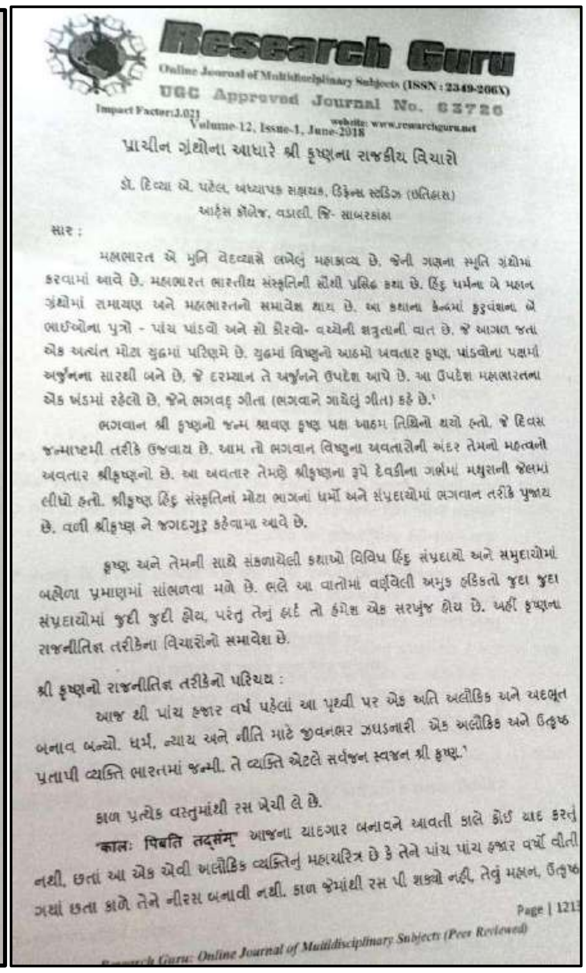

Research Guru
Online Journal of Multidisciplinary Subjects (ISSN : 2349-266X)
UGC Approved Journal No. 63726
Impact Factor:3.021
Volume-12, Issue-1, June-2018
website: www.researchguru.net

પ્રાચીન ગ્રંથોના આધારે શ્રી કૃષ્ણના રાજકીય વિચારો

ડૉ. દિવ્યા એ. પટેલ, અધ્યાપક સહાયક, ડિફેન્સ સ્ટડિઝ (ઇતિહાસ)
આર્ટ્સ કૉલેજ, વડાલી, જિ- સાબરકાંઠા

સાર :

મહાભારત એ મુનિ વેદવ્યાસે લખેલું મહાકાવ્ય છે. જેની ગણના સ્મૃતિ ગ્રંથોમાં કરવામાં આવે છે. મહાભારત ભારતીય સંસ્કૃતિની સૌથી પ્રસિદ્ધ કથા છે. હિંદુ ધર્મના બે મહાન ગ્રંથોમાં રામાયણ અને મહાભારતનો સમાવેશ થાય છે. આ કથાના કેન્દ્રમાં કુરુવંશના બે ભાઈઓના પુત્રો - પાંચ પાંડવો અને સો કૌરવો- વચ્ચેની શત્રુતાની વાત છે. જે આગળ જતા એક અત્યંત મોટા યુદ્ધમાં પરિણમે છે. યુદ્ધમાં વિષ્ણુનો આઠમો અવતાર કૃષ્ણ, પાંડવોના પક્ષમાં અર્જુનના સારથી બને છે. જે દરમ્યાન તે અર્જુનને ઉપદેશ આપે છે. આ ઉપદેશ મહાભારતના એક ખંડમાં રહેલો છે, જેને ભગવદ્ ગીતા (ભગવાને ગાયેલું ગીત) કહે છે.[1]

ભગવાન શ્રી કૃષ્ણનો જન્મ શ્રાવણ કૃષ્ણ પક્ષ આઠમ તિથિનો થયો હતો. જે દિવસ જન્માષ્ટમી તરીકે ઉજવાય છે. આમ તો ભગવાન વિષ્ણુના અવતારોની અંદર તેમનો મહત્વનો અવતાર શ્રીકૃષ્ણનો છે. આ અવતાર તેમણે શ્રીકૃષ્ણના રૂપે દેવકીના ગર્ભમાં મથુરાની જેલમાં લીધો હતો. શ્રીકૃષ્ણ હિંદુ સંસ્કૃતિનાં મોટા ભાગનાં ધર્મો અને સંપ્રદાયોમાં ભગવાન તરીકે પુજાય છે. વળી શ્રીકૃષ્ણ ને જગદગુરુ કહેવામા આવે છે.

કૃષ્ણ અને તેમની સાથે સંકળાયેલી કથાઓ વિવિધ હિંદુ સંપ્રદાયો અને સમુદાયોમાં બહોળા પ્રમાણમાં સાંભળવા મળે છે. ભલે આ વાતોમાં વર્ણવેલી અમુક હકિકતો જુદા જુદા સંપ્રદાયોમાં જુદી જુદી હોય, પરંતુ તેનું હાર્દ તો હંમેશ એક સરખુંજ હોય છે. અહીં કૃષ્ણના રાજનીતિજ્ઞ તરીકેના વિચારોનો સમાવેશ છે.

શ્રી કૃષ્ણનો રાજનીતિજ્ઞ તરીકેનો પરિચય :

આજ થી પાંચ હજાર વર્ષ પહેલાં આ પૃથ્વી પર એક અતિ અલૌકિક અને અદભુત બનાવ બન્યો. ધર્મ, ન્યાય અને નીતિ માટે જીવનભર ઝઝૂમનારી એક અલૌકિક અને ઉત્કૃષ્ઠ પ્રતાપી વ્યક્તિ ભારતમાં જન્મી. તે વ્યક્તિ એટલે સર્વજન સ્વજન શ્રી કૃષ્ણ.[2]

કાળ પ્રત્યેક વસ્તુમાંથી રસ ખેંચી લે છે.

"कालः पिबति तद्रसम्" આજના યાદગાર બનાવને આવતી કાલે કોઈ યાદ કરતું નથી, છતાં આ એક એવી અલૌકિક વ્યક્તિનું મહાચરિત્ર છે કે તેને પાંચ પાંચ હજાર વર્ષો વીતી ગયાં છતા કાળે તેને નીરસ બનાવી નથી. કાળ જેમાંથી રસ પી શક્યો નહીં, તેવું મહાન, ઉત્કૃષ્ઠ

19	'Shri Krishna's Political Views Based On Ancient Texts'	Dr. D.A.Patel	Defence Studies	Research Guru	18-Jun	2349-266X

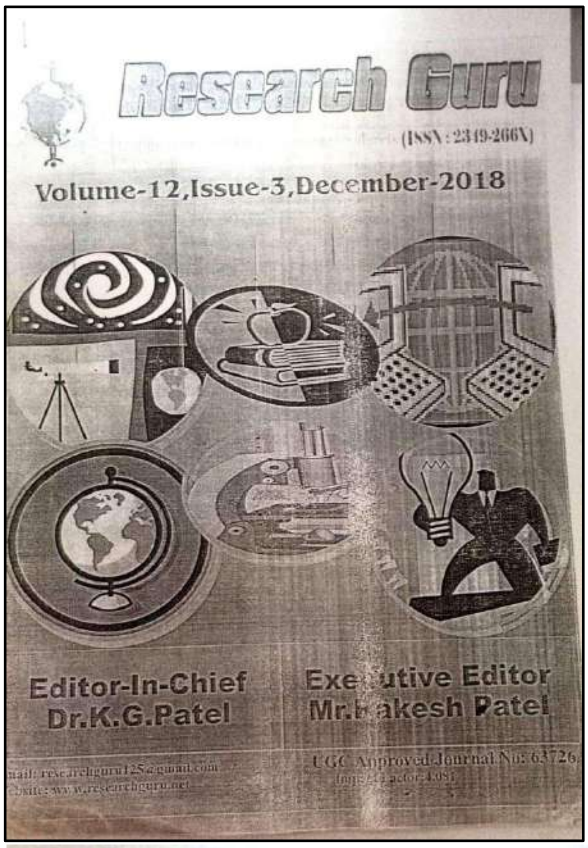

Research Guru (ISSN : 2349-266X)

Impact Factor: 4.081

www.researchguru.net

No.	Name of The Title	Author	Subject	Page No.
132	Contours of Misfortune and Opportunity in Shashi Deshpande's *The Dark Holds No Terror*	T.Vasanth & Dr.R.Sundararajan	English	1039to1043
133	Miniacles of Marital Relationship in Shashi Deshpande's *That Long Silence*	T.Vasanth & Dr.R.Sundararajan	English	1044to1048
134	The Great Flood of 99-Geographical and Historical Dimensions	Vimal Kumar.C.I.	History	1049to1054
135	Indian Culture as an Inherent Essence of Diaspora films	Palohya Virali & Prof. Vidya Rao	English	1055to1061
136	Functioning of Language in Creative process of art production	Yashaswini Jayadevaiah & Tanvi Jain	Art & Language	1062to1074
137	Organizing the Unorganized: The Story of United Nurses Association (UNA)	Dr. Zacaria. T. V	Political Science	1075to1082
138	Critical Review of the Paulo Freire Pedagogy of the Oppressed (30th Anniversary Edition)	Zahid Azeem	Education	1083to1087
139	Facets of British Classical Conservatism: A Bird's-Eye View	ANANDKUMAR P. SHAH & RAJESHKUMAR J. PATEL	Political Science	1088to1092
140	Constitutionalism & Indian Constitution	Dr. M. M. JAGANI & RAJESHKUMAR J. PATEL	Political Science	1093to1097
141	Team Effectiveness Relationship between Team Empowerment and Team Functioning	Dr.Zahoor Ahmad Parray& Others	Management	1098to1103
142	[illegible]	Dr.Anupama Varma	Hindi	1104to1112
143	[illegible]	Brijendra Kumar	History	1113to1119
144	अरबेला का संग्राम	Dr.Divya A Patel	History	1120to1125
145	[illegible]	Dr.Hasmukh Panchal	Sociology	1126to1133
146	[illegible]	Dr.Jyoti Gupta	Education	1134to1138
147	[illegible]	Dr.Mridul Joshi & Tanuja Rana	Hindi	1139to1141
148	[illegible]	Nilesh K.Patel	Hindi	1142to1147
149	[illegible]	Dr.Om Shankar Gupta	Mass Media	1148to1158
150	[illegible]	Priyanka Lariya	History	1159to1171
151	[illegible]	Ku.Sarita	Sociology	1172to1177
152	[illegible]	Dr.Yogesh Sharma& Sulakshana Sharma	Sanskrit	1178to1185
153	[illegible]	Akhil Kumar Gupta	History	1186to1191
154	[illegible]	Amit Kumar Jha	Sociology	1192to1196
155	[illegible]	Parmar Anita V.	History	1197to1200
156	[illegible]	Atulbhai K.Dhruv	Political Science	1201to1207
157	[illegible]	Bhagvyan Solanki	Rural Studies	1208to1212
158	[illegible]	Bhavanaben Usadiya	History	1213to1222
159	[illegible]	Khushika B. Vasava	History	1223to1226
160	[illegible]	Dr. Darshini Dadawala	Gujarati	1227to1233
161	[illegible]	Dr.Dilaqlal T Rathod	Education	1234to1245
162	[illegible]	Gaurang R Patel	Education	1246to1250
163	[illegible]	Dr.Hitesh N Jagani	Rural Studies	1251to1263
164	[illegible]	Dr. Jignesh Makwana	Lib.Sci	1264to1270
165	[illegible]	Joshi Mukesh P	Rural Studies	1271to1279
166	[illegible]	Krupal Macwan	Gujarati	1280to1283
167	[illegible]	Dr.Maheshkumar V Chaudhari	History	1284to1288
168	[illegible]	Chaudhari Manojkumar L	History	1289to1293
169	[illegible]	Dr.Narendrakumar B Patel	Economics	1294to1299
170	[illegible]	Neha S. Solanki	Sociology	1300to1305
171	[illegible]	Dr.P.S.Patel	History	1306to1310
172	[illegible]	Sahil P Acharya	Gujarati	1311to1315
173	[illegible]	Dr.Vasant Patel	History	1316to1319
174	[illegible]	Dr.Kalpna Mathekiya	Gujarati	1320to1324
175	[illegible]	Dr.Sanjay Acharya	Gujarati	1325to1329
176	[illegible]	Prof.Rajesh J Patel & Prof.Anandkumar P Shah	History	1330to1334
177	[illegible]	Reena V. Lavadiya	Social Work	1335to1338
178	[illegible]	Dr.Varsha K.Vala	History	1339to1344
179	[illegible]	Rajeshkumar J.Patel & Dr.K.G.Patel	History	1345to1352
180	[illegible]	Pankaj J.Vaghela	Education	1353to1358

Research Guru (ISSN : 2349-266X)

Impact Factor: 4.081

www.researchguru.net

Volume-12, Issue-3, December-2018

अरबेला का संग्राम

BATTLE OF ARBELA

डॉ. दिव्या ए. पटेल, अध्यापक सहायक, डिफेन्स स्टडीज (इतिहास) आर्ट्स कॉलेज, बडाली, जि - साबरकांठा

सार :

अरबेला का युध्द यूनानी सम्राट सिकन्दर महान और फारसी (ईरानी) सम्राट डेरियस के मध्य 1 अक्टूबर 331 ईसा पूर्व में सम्पन्न हुआ । इस युध्द का घटनाक्रम तब प्रारम्भ होता है जब अनेक संग्रामों में विजय का आलिंगन करते हुए सिकन्दर महान ईरान के हृदय स्थल की ओर बढ़ा और 'नाइनवेह' के खंडरों के समीप आ पहुँचा तो उसके स्वयंसेवकों ने उसे यह सूचना दी कि समीप में ही कुछ फारसी अश्वारोही अपना जमघट लगाये हुए हैं । इनमें से कुछ को सिकन्दर ने कैद कर लिया, जिनसे उसे यह ज्ञात हुआ कि अरबेला के पास डेरियस अपना फौजी कैम्प डालकर वहाँ के उबड़-खाबड़ भू-तल को समतल बनाने में रत हैं । इधर डेरियस ने सिकन्दर के बढ़ने की सूचना मिलते ही अपनी सेना को युध्द स्थिति में आने का आदेश दे दिया । इस संग्राम में ईरानी सेना में वेतनभोगी सैनिक अपेक्षाकृत पहले से कम थे क्योंकि उनमें से अधिकांश युध्द में मार डाले गए थे तथा इनके स्थान पर ईरानियों को भर्ती कर लिया गया था ।[1]

सिकन्दर की विश्व विजय बनने की महेच्छा :

जिस समय यूनानी सम्राट सिकन्दर सिंहासनारूढ़ हुआ था, उसके चारों ओर अनेक समस्याएँ मुंह खोले हुए खड़ी थी; परंतु उसने बड़ी कुशलता एवं धैर्य के साथ इन समस्याओं को हल किया । सबसे पहले उसने थिसली पर धावा किया और बिना रक्तपात के ही विजय हासिल कर ली । इसके फलस्वरूप उसे थिसली की लीग का अध्यक्ष निर्वाचित किया गया । इस प्रकार उसने अपने साम्राज्य-विस्तार का श्रीगणेश कर दिया । ग्रीस को अपने अधीन करके उसने उत्तरी तथा पश्चिमी सीमांत क्षेत्र की जंगली जातियों को भी अपने अधीन कर लिया । वहाँ जब उसने यह सुना कि थीब्स में विद्रोह हो गया है, तो वह बिजली की तेजी से वापस लौटा और थीब्स को पूर्णतया नष्ट कर दिया, जिसके परिणामस्वरूप एथेंस के लोग भी भयभीत हो गए और उन्होंने आत्मसमर्पण कर दिया ।

इस प्रकार ग्रीस को एकसूत्र में बांधकर सिकन्दर विश्व-विजय के लिए निकला । उसने कहा, "मैं उन ग्रीक बस्तियों को स्वतंत्र करने जाता हूँ, जिन्हें ईरान के राजा ने जीत लिया है ।" किंतु उसका भीतरी उद्देश्य दूसरा था । उस समय ईरान का राज्य पूर्व की ओर भारतवर्ष से लेकर पश्चिम में मिस्र तक फैला हुआ था । यह सारा राज्य जीतकर अपने अधिकार में करना, सिकन्दर की चढ़ाई का मुख्य उद्देश था । ईरान के इस राज्य में सूझा,

21	Vavudi'	Dr.P.R.Patel	Gujarati	Shabdshrusti	Dec.2019	2319-3220

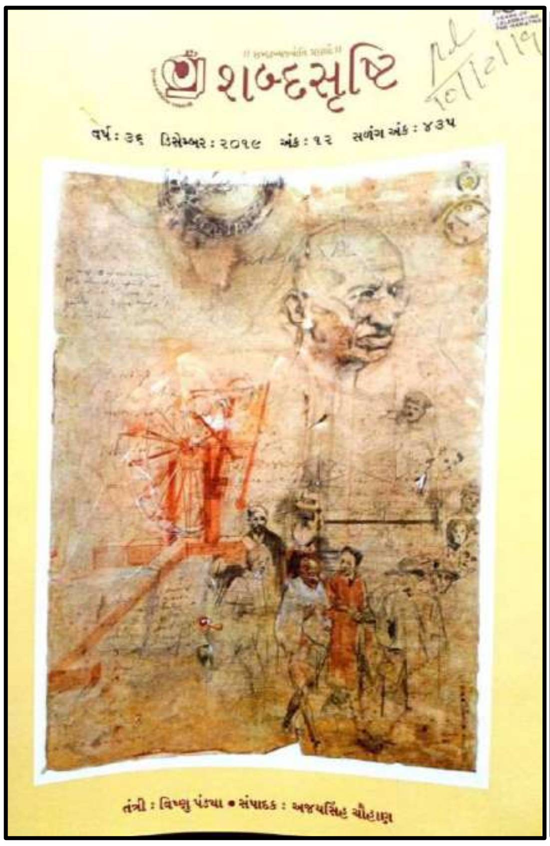

॥ શબ્દાખ્યજ્યોતિ પ્રકાશો ॥

શબ્દસૃષ્ટિ

॥ ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમીનું મુખપત્ર ॥

વર્ષ : ૩૯, અંક : ૧૨, ડિસેમ્બર : ૨૦૧૯
સળંગ અંક : ૪૩૫
રજિ. વર્ષ : ૮, અંક : ૬

ISSN : 2319-3220

તંત્રી
વિષ્ણુ પંડ્યા

સંપાદક
અજયસિંહ ચૌહાણ

ગુજરાત સાહિત્ય અકાદમી
અભિલેખાગાર ભવન, સેક્ટર-૧૭
ગાંધીનગર-૩૮૨૦૧૭
ફોન : (૦૭૯) ૨૩૨૫૬૭૯૮
E-mail : gsagandhinagar@gmail.com

શબ્દસૃષ્ટિ

અનુક્રમણિકા

વર્ષ : ૩૯, અંક : ૧૨, ડિસેમ્બર : ૨૦૧૯, સળંગ અંક : ૪૩૫

અધ્યક્ષસ્થાનેથી... : કાળની કિતાબમાં... 'સત્તા'નાં પદ્‌ચિહ્નો ! — વિષ્ણુ પંડ્યા
કાવ્યસૃષ્ટિ
ગીત ચતુષ્ટય - હરીશ મીનાશ્રુ, ૨૪ * **સામે જ ઊભો છે એ...** - મણિલાલ હ. પટેલ, ૨૭ * સ્મરણ - ગીતા નાયક, ૨૮ * **વાત વસમી છે** - શૈલેશ ગઢવી, ૨૮ * **સંનિકટ થાશે** / કશું રણઝણ થયું - એસ. એસ. રાહી, ૨૯ * **શું લખું હું ?** - વિનોદ ગાંધી, ૩૦ * **ત્રણ** ગઝલ - કિશોર જિકાદરા, ૩૦-૩૧ * **જાજરમાન છે** - દિનેશ કાનાણી, ૩૨ * **ગઝલ** - નીલેશ પટેલ, ૩૨
વાર્તાસૃષ્ટિ
વાવુડી - પ્રભુદાસ પટેલ, ૩૩
આષાઢ - માવજી મહેશ્વરી, ૩૯
નિબંધ
'સતપુડા કે ઘને જંગલ' : કાન્હા - કિશોરસિંહ સોલંકી, ૪૩
કાળચક્રની ફેરીએ
કવીશ્વર દલપતરામનું પહેલું પુસ્તક - દીપક મહેતા, ૪૮
સંજ્ઞા અને સંપ્રત્યય
ભાષા - હર્ષવદન ત્રિવેદી, ૫૨
અભ્યાસ
ગુલામ મોહમ્મદ શેખ 'અથવા અને' - દક્ષા ભાવસાર, ૫૭
પ્રસ્તાવના
વિદ્વત્તા, રસિકતા અને અર્થવત્તાને નિર્દેશતો ગ્રંથ - જગદીશ દવે, ૬૯
સમીક્ષા
હજી 'કલમને (ખાલી) કાળખી (જ) ફૂટી' છે... - અનિરુદ્ધસિંહ ગોહિલ, ૭૪
સંતસાહિત્ય વિમર્શ : વચન - પ્રવીણ કુકડિયા, ૮૦
સાહિત્યવૃત્ત - અજયસિંહ પરમાર, ૮૪
અકાદમીવૃત્ત, ૮૭
'ભારતીય અને વિદેશી કૃતિચર્યા' શિબિરનો અહેવાલ - રાજેશ મકવાણા, ૮૯
આભાર સ્વીકાર - પ્રિયાંશુ પટેલ, ૯૬
મુખપૃષ્ઠ ચિત્ર : મંદાર ઉજ્જવલ
આ અંકના સાહિત્યકારો, ૧૦૦

વાર્તાસૃષ્ટિ

વાવુડી

પ્રભુદાસ પટેલ

ઓચિંતા માવઠાની જેમ જ તે ફરકી ગઈ. અ..ને કેટલા દિવસો પછી ? એય કેવી દશામાં ! તે માંડ છીંડું વટાવીને ખેતરમાં પ્રવેશી કે એક જણાએ બીજાઓનું ધ્યાન દોર્યું. સૌ છક્ક થઈને તેના એક એક ડગ અને પ્રતિક્રિયાઓને તાકતા જ રહી ગયા. લઘરવઘર ઘાઘરો... લીરે લીરે ફગફગતું પોલકું...ને સાડલાનું તો નામનિશાનેય ક્યાં હતું! ધીમા સૂરે મોટો બોલ્યો 'નક્કી સઅ તો વાવુડી જ પણ હાવ ફગી ગ્યું હોય તેવું લાગ સઅ.' ભક્ક દઈને હસી પડેલા વચેટ ઉમેર્યું કે, 'ગોડાં માતાજી તો ખરા ટેમે જ હાજર થઈ ગ્યાં લ્યો!' તો નાનિયાને છાતીમાં બળતરા સાથે જ ઉદ્‌ગાર થઈ આવ્યો : 'ચેટલા દા'ડે દેખાંણી બચારી! ને એવી હાલતમાં?'

પહેલાં તો તે છીંડું વટાવતી કે સડસડાટ વડલાવાળા દે'રે પહોંચતી પ...ણ આજે? આજે તો ઢીલીઢફ ને લથડતી ચાલે પરાણે તે વડલાની જગ્યાએ પહોંચી. તેણે બેય હાથ ઘડીક કમરે ને ઘડીક ઢીંચણે ગોઠવી ઊભા રહેવાનો પ્રયત્ન કર્યો પણ લથડી... અને મથીમથીને પાછી ઊભી થઈ. પરંતુ તે બેબાકળી આંખે જે જોવા માગતી હતી તે હતું જ ક્યાં? વરસોથી મૂળિયાં જમાવીને જાણે વડવાઈઓ ઉપર જ ઊભો હોય તેવો વડલો તો ચાર જ દિવસમાં વઢાઈને સગેવગેય થઈ ગયેલો. અને વડવાઈઓથી ઘેરાયેલું મા'દેવજીનું દેરું? આજૂબાજૂની ખડકાળ જગ્યામાં ભળીને સપાટ ભોંય બની ગયેલું. તેને ફરી ચક્કર જેવું થઈ આવતાં તે નીચે બેસી પડી. અને ક્યાંય સુધી માથું દબાવીને બેસી રહી. થોડીવારે તેની નજર ખેતરમાં ઊભેલાં જે.સી.બી. તરફ ગઈ. તેને થઈ આવ્યું : 'બે- મોઢાળાં જંગલી-જનાવર જાણે ડોળા કાઢીને તેને ઘુરકિયાં કરી રહ્યાં ના હોય! તે બેઠાં બેઠાં જ માટીમાં કશુંક શોધવા લાગી. અને ઓચિંતું જ સૂઝી આવ્યું હોય તેમ બરાડા સાથે જ ઊભી થઈ ગઈ. ને જેસીબી તરફ ડેકામારો ચલાવ્યો. છેવટે થાકી-હારી હોય તેમ ધીમે ધીમે વાવ તરફ આગળ વધી. તેનો કકળાટ નદીના ભાઠા સિવાય કોઈ સાંભળતું ન હતું.

જે.સી.બી.ના ડ્રાઈવરો કેબિનમાં આડા પડીને નિરાંતે ઘોરતા હતા. તો બોરની ઓરડીના છાંયડે બેઠેલા પટેલ જુવાનિયાઓમાં બે ચુપચાપ તમાશો જોઈ રહ્યા'તા. તો ત્રીજો ગાંડીના વિચારે ક્યાંય ખોવાઈ ગયેલો...

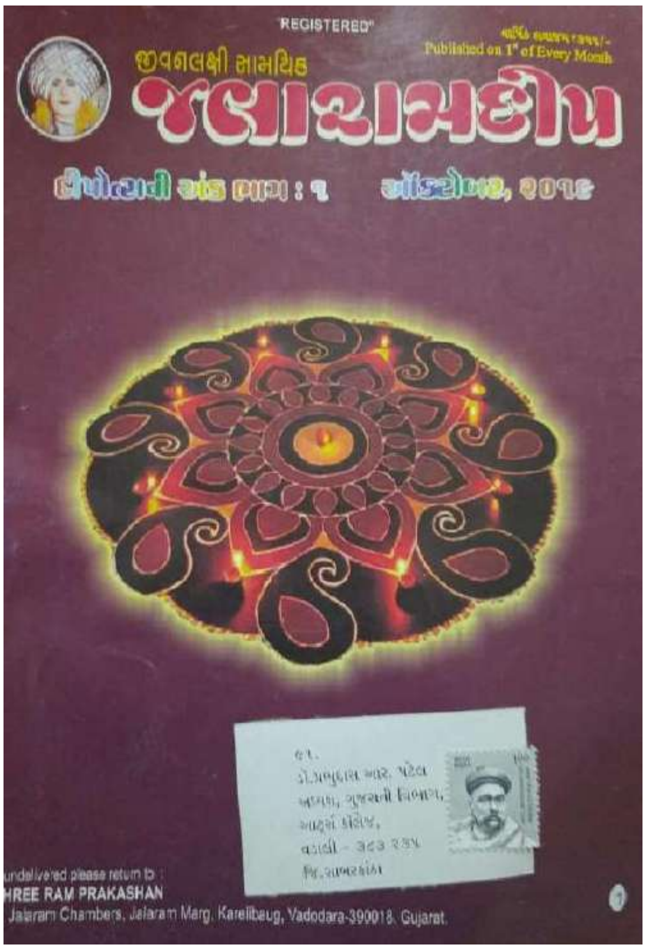

મગરીવાળું ખેતર

પ્રભુદાસ પટેલ

સકરાને છાતી દબાયાનો અનુભવ થઈ આવ્યો. હાંફણી વચ્ચે જ તેનાથી એક બે વખત બેઠા થઈ પાછા ઢળી જવાયું. છેવટે તે ખાટલાની ઈસના ટેકે બેઠો થઈ ગયો. બેબાકળી નજર બધે ઘૂમી વળી. પરંતુ જોયેલું તો ક્યાંય કશું દેખાતું જ નહોતું. ને છતાંય છાતીમાં ધબાક ધબાક તો ચાલું હતું. તેને ગળામાં સોસ જેવું થઈ આવતાં તે ખાટલા નીચે નમી પડ્યો. અને માટલીમાંથી પાણી લઈ ક્યાંય સુધી કોગળાને ખોંખારા કરતો રહ્યો. છેવટે આખોય લોટો ગટગટાવી ગયો ત્યારે થોડીક રાહત થઈ. તે ક્યાંય સુધી બેય હાથ ઢીંચણે ભેરવીને બેસી રહ્યો. અને સપનાની ઝાંખી થઈ આવતાં જ તેનાથી બબડી પડાયું : 'બાપ્પા રે ! કેવું હપણું ? ક્યારેય નઈ ને આજે ? આઈ અસ્સલ એવાં જ.. પણ કેટલા વરસે દેખાણાં ? ને કેવી હાલતમાં ? ને કેવી ભેંકર ચીહ ? બેય બાજુથી કામઠાં તાણી રે'લા પોતાના જ બંને ... ને વચ્ચે કાલાવાલા ને ચીહાચીહ કરી રે'લાં એ ! આઈ રે આઈ, મારા લો'ઈમાં એવી હું ખોટ આઈ કે હપણામાં ય તમને...?

-તેને સવાલ થઈ આવ્યો: 'હુ અરથ હશે આવા ભેંકર હપણાનો ?' તેણે મનમાં ડોકિયું કર્યું અને ગડમથલ ને ગડમથલમાં જ સાંજનો બનાવ ભળી જતાં જાણે ચીકણી માટીમાં પગ ફસાયાનો ઘાટ થયો. તેનાથી નિસાસો નંખાઈ ગયો. 'હળાહળ કળજગ કે બીજું કાંય ? ન..ઈ તો પારકાના વાદે દીકરાઓ કઈ એવું વરતે ?'

-ત્રણ-ચાર દિવસથી ઘરમાં ગુસપુસ ચાલી રહી હતી અને સકરાને ગંધ પહોંચે એ પહેલાં તો નાનિયો જ ના રહી શક્યો. 'બાપા, તમારે તો દા'ડે દા'ડે જાવા બેઠું છે કે હું ? તમાં... ત..માં.. આથ કરીને વાઘના કુવામાં હળી ઘોંચવા જેવું હૂં કોમ કરી ર્યા હો?'

-વળી મોટો માથું હલાવી હલાવીને નાનિયાને જાણે પોરસાવી રહ્યો'તો ને પત્ની લાલી તો જાણે કશું જ સાંભળ્યું જ ના હોય તેમ, સુનમુન ભોંય તાકી રહી'તી. ને પોતાને તો જાણે નીચેથી ગાબડું પડ્યું હોય તેમ, થાળી હાથમાં અધ્ધર ને અધ્ધર તો પગ પાણ ઊંચા થઈ ગયેલા. તેને થઈ આવેલું : 'હાહરો હતાં એક થઈ ગ્યાં કે હું ? નક્કી દાળમાં કૈંક કાળું. નઈ તો નાનિયાનું મૂંઢું હેનું ફાટે ? ને મોટો ને લાલકી...!'

અને પોતે તતડી ઉઠેલો, 'બ..સ.., કૈં નઈ હાંભળવું મારે ! અરે, અ..રે. અમથાં આ માથે ધોળાં નથ આ'યાં. ને વરહાં કૈં દાંત ખોતરવામાં નથ કાઢયાં.'

મોટો હડબડી ઉઠેલો તો ય પરાણે થૂંક ગળતાં કહે : 'બાપા, ખોટું નઈ માનો તો એક વાત કઉં ? મું ખીબાભાને લારે લાગીને ઘર બાળવા જેવું નથ... નઈ તો પાઘડી હંગાતે મોથું ય જાવાવાળો ઘાટ...!'

અને 'હું બકે તું ? કહીને તેના મોંઢા પર થૂં..થૂં.. કરવાનું મન થઈ આવેલું. પણ મન બીજી જ વાતે વળી ગયેલું. આ છોકરાંવ હું જાણે હાચું કે ખોટું ? દરબારનાં ગોલપણાં કરીકરીને બાપ-દાદાએ મનખા ઘહી નાંખ્યા એ આમને હું ખબર ? દરબારી રાજે બાપ-દાદાઓને ઈમના પસીનાનું વળતર એક-બે મગરીરૂપે આલેલું.પ..ણ મગરી માથે હેની ખેતી થાય ? એ મગરીઓના ઢાળને તોડતાં ખેડતાંય વરસો ઘહઈ ગ્યાં તા'રે એ ઢાળવાળાં ખેતરાં. ઈણે જ રોટો-ભાજી આલ્યાં. ને નાના મોટા વે'વાર પણ.. ને આજ કેવા દા'ડા ભાળી ર્યાં છે ? ને હાહરો સરપંચ ? સરપંચ કે ઠેકેદાર ? આખુયં ગોમ અવળે રવાડે ચડાઈને ગોમનો ડુંગરો વેચવાનો ફંદો કર્યો..ને આજ કોરીનો ભાગીદાર !. શરૂશરૂમાં સરપંચને દાંતિયા કરતા'તા ઈ યે મખીને થોડાક વોટાઓને મેલીને ઈના કુવામાં જ પીહી ગ્યા કે ? ને આજકાલ જુવાંનિયા ફેટમાં લઈને સરપંચે કૈંક નવું જ આદર્યું છે..ને એનો રેલો મારા પગ હુધી ? મારું લોહીયે એવું ? ને સકરો ધૂંઆપૂંઆ થઈ ઉઠેલો.

:'હાહરા નપરીનાંવ, ઈ હગલાના વાદે લાગ્યા તો ટાંટિયા તોડી નિં નાંખું તો મારું નોંમ હકરો નઈ ! ને જાવું જ હોય તો પેહી જાવ ઈ તમારા હગલાના કુવામાં... પછે કે'તા નઈ કે બા..પ...

અને એક જ ભડકે બધું બળીને ખાખ થઈ ગયું હોય તેવો ઘાટ મંડાયેલો. સૌ પોતપોતાનો ખાટલો લઈને ઠેકાણે... પણ ખરાબ સપનું જોયા પછી તો સકરો ઊંઘી જ ક્યાં શકેલો ?

કૂતરાએ કાન ફડફડાવ્યા કે તેનાં રૂંવાં ખડાં થઈ ગયાં. તેણે રઘવાઈ નજરે આજુબાજુ જોયું. બાજુના ખાટલામાં પત્ની લાલી નિરાંતે ઘોરતી હતી. તો ચોપાડમાંય નસકોરાં વતાઈ

72

22	Oradi' (Short Story)	Dr.P.R.Patel	Gujarati	Parab	21-Feb	0250 - 9747

Date of Publication 10th Posted on Every Month

પરબ

₹ 20

સમાનો મન્ત્રઃ । (ઋગ્વેદ)
સમાની પ્રપા । (અથર્વવેદ)

તંત્રી : યોગેશ જોષી

ફેબ્રુઆરી : ૨૦૨૧
વર્ષ : ૧૫, અંક : ૮

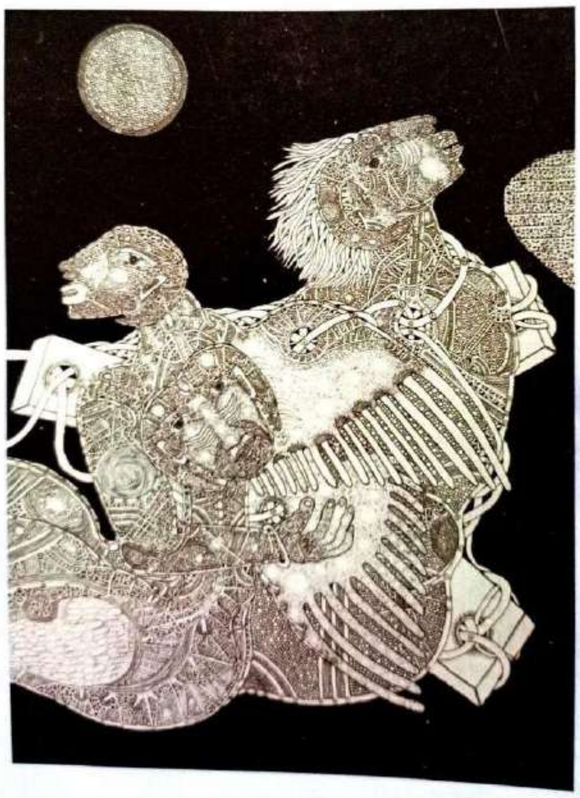

[1]

અનુક્રમ

પ્રમુખીય : માતૃભાષા દિવસ, ૨૦૨૧, પ્રકાશ ન. શાહ 6

કવિતા : પછી જ તમે ગયેલા (સદ્‌ગત પિતાને...), પીયૂષ ઠક્કર 9 થોડી ચિંતા પણ થાય, મનોહર ત્રિવેદી 11 રસ્તા દીધા, અઝીઝ ટંકારવી 11 ત્યાં સુધી, જશવંત લ. દેસાઈ 12 નામ વગર, રવીન્દ્ર પારેખ 12 ગઝલ, આકાશ ઠક્કર 13 સાંભળું, મનીષ પરમાર 13 આંગણું, રેખા જોશી 13

વાર્તા : ઓરડી, પ્રભુદાસ પટેલ 14

અનુવાદ : મંગલેશ ડબરાલનાં કાવ્યો, અનુ. હરીશ મીનાશ્રુ 21 સાવધ છું – કંઈ નથી આવ્યું, અયાઝ રસૂલ નાઝકી, અનુ. વર્ષા દાસ 25

નિબંધ : ઓનલાઈન ક્લાસિસ, આનંદિતા રૈયાણી 26

આસ્વાદ : પીછો – પ્રભુનો પ્રાજ્ઞકવિએ પકડેલો, ચંદ્રકાન્ત શેઠ 29 સુભાષિત સ-રસ-વતી ધારા - અદ્વૈતની ખોજનો તબક્કો, વિજય પંડ્યા 38

શતાબ્દી વંદના : 'અરણ્ય'નું 'જંગલ'માં રૂપાન્તર, ચન્દ્રકાન્ત ટોપીવાળા 41 સુરેશ જોશીની અગ્રન્થસ્થ વાર્તાઓ, કાન્તિ પટેલ 44

પ્રસ્તાવના : વિલક્ષણ ગીતરચનાઓનો ભાવપ્રચુર કરિયાવર, વિનોદ જોશી 59

અભ્યાસ : નિરંજન ભગત અને 'પિતા', શૈલેષ પારેખ 70

શ્રદ્ધાંજલિ : પુરુરાજ જોશીની ચિરવિદાય, પ્રફુલ્લ રાવલ 79

પરિષદ્‌વૃત્ત : સંકલન : કીર્તિદા શાહ 81

આવરણચિત્ર : સંદર્ભનોંધ : પીયૂષ ઠક્કર 84

આ અંકના લેખકો : 86

આવરણ : મંગેશ નારાયણરાવ કાલે

ઓરડી

પ્રભુદાસ પટેલ

રાંભાબાપાની આંખ ખુલી ગઈ. [illegible]

દિવસે ને દિવસે તેનો ભરડો વધી રહ્યો હતો. [illegible]

[illegible]